

A fi creștin în lumea postmodernă

Începând cu 15 noiembrie ale fiecărui an se deschide perioada de pregătire duhovnicească, prin post și rugăciune, pentru întâlnirea cu miracolul nașterii lui Dumnezeu ca om, în Peștera Betleemului. Perioada postului este asemenea unui pelerinaj mistic, fiecare creștin devenind un pelerin ce călătorește spre centrul ființei sale, mai întâi coborând spre auto-cunoașterea firii întinate de păcat pentru ca, după ce-L întâlnește pe Hristos-interior, să acceadă spre lumina neînserată a îndumnezeirii.

† IOACHIM BĂCĂUANUL

Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Romanului și Bacăului

Fiul lui Dumnezeu, născut din veci din Tatăl, Logosul prin Care Dumnezeu Tatăl creează Universul, își asumă umanitatea până în cele mai detaliate însușiri ale sale, primind un nume asemenea oricărei ființe.

Cel cu multe nume

Până la nașterea istorică a Logosului, în Vechiul Testament, Dumnezeu nu avea un nume care să-l fie propriu. Poporul ales, Israel, în sânul căruia avea să Se nască Hristos, nu pronunța numele lui Dumnezeu, de teamă să nu-i diminueze însușirile sau ființa și avea dreptate, deoarece nu putem defini ceea ce este Dumnezeu în ființa Sa, ci putem doar silabisi, privind la urma pe care Creatorul a lăsat-o în creație. Această prezentă a Sa în creație ni-L revelează pe Dumnezeu ca fiind Cel cu multe nume, ele devenind pentru noi, prin participare, trepte care ne înalță, ne apropie de Sine. Însă această înălțare nu ni-L poate revela pe Dumnezeu în esența Sa, Care rămâne incognoscibilă, transcendentă, un mister impenetrabil. Despre Dumnezeu știm doar că „este”, însă nu știm și „ce este”, deoarece nimeni nu L-a văzut vreodată. De aceea Sfântul Grigorie de Nyssa numește

idoli toate conceptele și rațiunile noastre referitoare la Dumnezeu. Este motivul pentru care Sfântii Părinți se exprimă, referindu-se la cunoașterea lui Dumnezeu, într-un mod antitetit: „A-L găsi pe Dumnezeu înseamnă a-L căuta neîncetat”. Prin urmare, se pune întrebarea: putem sau nu putem să-L definim pe Dumnezeu, sau să ni-L imaginăm încadrat într-un concept rațional? Dacă Dumnezeu rămâne ascuns, cuvintele și expresiile noastre, spuse convențional despre El, nu pot nicicum să-L definească. A zice despre Dumnezeu că este atotputernic, infinit, imuabil, impenetrabil, sau incognoscibil este total insuficient, căci El este dincolo de toate cuvintele și conceptele prin care încercăm să-L descriem. Deci El este mai presus de acestea, El transcende existența empirică, rămânând metaistoric și metalogic.

Cunoașterea izvorâtă din rugăciune

Încercările omului de a pătrunde misterul divin sunt sortite eșecului, din cauza condiției sale limitate în lumea aceasta, vederea lui Dumnezeu neputându-se realiza planar decât după trecerea noastră în viața veșnică (cf. I Cor. 13, 12). Tot ce rămâne din experiența noastră cu Dumnezeu în lumea aceasta este un simplu act de credință, la care se adaugă câteva firimituri din adevărata cunoaștere pe care El le-o oferă celor care ajung la *extazul mistic* sau starea de *apatia*, în trup fiind. S-a spus și reafirmăm: nimeni să nu caute să-L cunoască pe Dumnezeu în ființa Lui, deoarece acest lucru este irealizabil. Dar a-L accepta ca mister insondabil, ca locuind în lumină neapropiată, înseamnă a ne așeza cu înțelepciune pe calea sfinților, care în urcușul mistic spre îndumnezeire au devenit după har ceea ce Dumnezeu este prin fire, roade ale Du-

hului Sfânt, deoarece Hristos locuia în ei și tot ceea ce făceau și gândeau erau fapta și gândul lui Dumnezeu prezent în ei. De aceea *teolog* nu este cel care studiază despre Dumnezeu, ci acela care experiază prezența Lui în rugăciune, cu alte cuvinte este vorba despre o cunoaștere izvorâtă din rugăciune sau o rugăciune cunoscătoare.

Omul este ceea ce cunoaște

În fața incapacității de a-L descrie pe Dumnezeu și ființa Sa, vom încerca să facem câteva precizări asupra a ceea ce se petrece în om, atunci când este pus în fața lui Dumnezeu necunoscut în ființă. Pentru a-L descoperi pe Dumnezeu trebuie ca itinerariul cunoașterii să aibă ca punct de plecare ființa umană, care este creată de El după chipul și spre asemănarea Sa și care poartă în ea, ontologic, necesitatea existenței în comuniune cu Dumnezeu. Căci dacă începem să vorbim unor oameni agnostici despre transcendența divină, plecând de la Dumnezeu, fără a include dimensiunea concretă a antropologicului, riscăm să ne lovim ca de un zid al indiferenței, așa cum s-a întâmplat în areopag cu Sfântul Pavel, atunci când a început să vorbească grecilor despre înviere: „despre acestea te vom asculta și altădată” (Faptele Apostolilor 17, 32). Astfel, antropologicul este el însuși o treaptă implicită în procesul de cunoaștere și devenire a omului în urcușul mistic, ce se deschide teofaniilor, însă fiecare efort uman este întretinut de harul divin, omul definindu-se ca persoană doar prin raportarea dialogică la Dumnezeu. Circumscrierea cunoașterii umane doar în orizontul empiric privează ființa umană de esențialul existenței ei, subjugând-o imediatului, de aceea, parafrazând pe Evagrie Ponticul care spune că *suntem ceea ce mâncăm*, în acest context putem spune că *omul este ceea*

Prin întruparea Cuvântului lui Dumnezeu
primim icoana Dumnezeului ascuns
formulelor omenești, pentru că prin Iisus,
Dumnezeu primește un nume...

EDITORIAL

➤ *ce cunoaște.* În caz fericit, se pot petrece și miracole, atunci când omul, auzind glasul chemării lui Dumnezeu în mintea și inima lui, își deschide ființa pentru a răspunde pozitiv acesteia, devenind receptacolul descoperirilor dumnezeiești, într-o continuă stare de uimire, singura care poate surprinde câte ceva din misterul divin, așa cum spune Sfântul Grigorie de Nyssa. Este un dialog învăluit în tăcere, dincolo de orice convenționalism uman, o reciprocă și continuă comunicare de energii divino-umane.

S-a îmbrăcat în cuvinte pentru a Se face înțeles

Acest Dumnezeu impenetrabil, din iubire pentru noi, vrea să fie un Dumnezeu revelat, Care în transcendența Sa știe să depășească abisul dintre divin și uman. Iar acest act numai de către El poate fi făcut. S-a îmbrăcat de cuvinte pentru a Se face înțeles. S-a numit Logos, Verb întrupat în istorie, *la plinirea vremii*, dar „Cuvântul era dintru început la Dumnezeu. Toate printr-însul s-au făcut și fără El nimic nu s-a făcut din tot ce s-a făcut” (cf. Ioan 1, 2-3). Din acel moment al întrupării Cuvântului, îi putem da uz numelui de *Dumnezeu*, căci în Logosul întrupat se găsea „toată plinătatea dumnezeirii”. Fiul lui Dumnezeu devine și Fiu al Omului, iar din acest moment El poate fi văzut, atins și reprezentat iconic. El este chipul Tatălui, Mijlocitorul și icoana prin Care putem contempla pe Dumnezeu-Treimea. Dumnezeu, deci, devine Cuvântul coborât din eternitate, care Se adresează omului, furnizându-i cuvinte pentru a putea fi înțeles. A citi, dar și a asculta cuvântul Evangheliei înseamnă a-L primi pe Însuși Cuvântul lui Dumnezeu, Care dacă la început a creat Universul, acum are puterea de a-l restaura, iar ființa umană, ca microcosmos, se descoperă Cuvântului, primind numele istoric al lui Hristos și intrând astfel într-o relație filială cu Dumnezeu.

Prin întruparea Cuvântului lui Dumnezeu primim icoana Dumnezeului ascuns formulelor omenești, pentru că prin Iisus, Dumnezeu primește un nume „înaintea cărui tot genunchiul să se plece, al celor cerești, al celor pământești și al celor dedesubt” (Filipeni 2, 10). Dumnezeu Tatăl Se revelează lumii prin Fiul, iar prin Fiul cunoaștem pe Tatăl și primim pe Duhul Sfânt, Care de la Tatăl porcede. Cuvântul *tată* nu implică nimic biologic, dar implementează o paternitate, asemenea unui părinte duhovnicesc față de fiii săi spirituali. Cuvintele „*avva, părinte*” (Marcu 14,36) din rugăciunea lui Iisus revelează relația de iubire dintre Dumnezeu Tatăl și Fiul, iubire ce se manifestă ca paternitate asupra tuturor oamenilor, iar rugăciunea care subliniază cel mai evident acest lucru este „Tatăl nostru”. Există chiar și o maternitate a lui Dumnezeu, așa cum precizează profetul Isaia:

„Acestea zice Domnul: Vărsa-voi pacea peste el ca un râu și slava popoarelor ca un suvoi ieșit din albia lui. Pruncii lui vor fi purtați în brațe și dezmiertați pe genunchi. După cum mama își mângâie pe fiii ei, și Eu vă voi mângâia pe voi...” (Isaia 66, 12-13).

O creștinătate juvenilă debusolată

Acestea fiind zise, trebuie să precizăm câteva lucruri în legătură cu paternitatea spirituală pe care Dumnezeu, prin oamenii consacrați, o exercită asupra fiilor Săi duhovnicești din lume. Nu voi aborda aceasta din punct de vedere istoric sau cum s-a manifestat ea de-a lungul a douăzeci de veacuri de creștinism, ci voi încerca să actualizez vechile metode care au dat roade cândva, dar acum sunt considerate desuete. Altfel spus: *Astăzi este greu să vorbești despre înviere într-o lume dominată de o gândire sepulcrală.*

După instalarea în lume a așa-zisei perioade postmoderne, asistăm la conflictul insurmontabil dintre generații, unde se exacerbează câteodată revolta fiilor împotriva părinților, considerată ca înapoiată și învechită. Expresii ca acestea s-au scris de pana la Dostoievski, al cărui personaj din celebrul său roman Frații Karamazov strigă din toate puterile: „Vă implor să-mi dați un tată”. Romancierul separă părinții trupești, care pot fi ingrati, nedemni, înapoiți, de părinții spirituali, care sunt duhovnicii. Din acest punct de vedere, eroii dostoievskieni scapă de complexul oedipian pentru a-și regăsi împlinirea și idealul de paternitate în relația spirituală cu un părinte duhovnicesc. Astfel, starea lui Zosima întruchiează pentru Alioșa Karamazov nu doar duhovnicul sau sfântul, ci chiar părin-

tele care nu a reușit niciodată să fie Fiodor Pavlovici Karamazov, tatăl său biologic.

Astăzi asistăm la o nelinistitoare revoltă soldată de cele mai multe ori în acte de violență împotriva celor care sunt chemați să exercite paternitate spirituală asupra tinerilor: părinți, profesori, educatori, magistranzi, preoți. Diminuarea sau excluderea imaginii Tatălui ceresc, fără a vorbi de cel biologic, pământesc, a fragilizat în mod teribil psihismul uman. Din păcate, Tatăl iubitor din Evanghelii, Care reprimște iertător pe fiul risipitor, în cursul secolelor creștine a fost înlocuit cu acel Dumnezeu Care pedepsește, înclinându-se balanta în favoarea dreptății lui Dumnezeu. Ce este definit ca *mysterium tremendum*. Jean Paul Sartre a adăugat, spunând cu regret: „Așteptam de la Biserica un Dumnezeu, însă aceasta mi-a prezentat un *Grand Patron*”. Astfel de cuvinte reprezintă rădăcinile inacceptabile ale ateismului modern, ceea ce a adus, în rândurile tinerilor mai ales, deznădejdea și incertitudinea. Lipsa unui Părinte ceresc, Ce așteaptă de fiecare dată cu răbdare întoarcerea omului de la păcat, a unui Taumaturg care vindecă orice maladie existențialistă și angoasă filosofică, a unui Bine generator de speranță pentru o umanitate căzută în pesimismul viitorului apropiat a generat o *creștinătate juvenilă* debusolată. Numărul tinerilor care se sinucid este înspăimântător.

Creștinismul postmodern

Trăim oare ceea ce Occidentul numește epocă postcreștină? Poate nu numai că la poporul nostru! Dar întrucât și neamul românesc a fost silit să se alinieze popoarelor europene, care se confruntă cu o aprigă criză spirituală, trebuie să luăm în atenție acest fenomen al ateismului modern și practic. Cu toate că se spune că s-a insta-

Cuvântul lui Dumnezeu este același pentru toți și diferit pentru fiecare, iar fiecare întâlnire cu El ni-L revelează într-o lumină nouă.

➔ lat epoca postcreștină, sau post-religioasă, totuși nu se afirmă faptul că religiozitatea tradițională nu va reveni, cel puțin sub alte forme.

Ne amintim că primii creștini, la început în număr foarte mic, au renăscut în milioane și milioane, după trei secole de persecuții. Vom ști noi, minoritari fiind într-o lume supersecularizată, să triumfăm? În această eră a post-religiosului, firea umană rămâne religioasă fără echivoc, iar dacă omul conturează divinul revelat, el se închină idolilor care, astăzi, sunt reprezentați prin bani, erotism, confortul decadent, căutările obsesionale ale plăcerilor etc. Este o sete de divin a sufletului omenesc ce, nemaiputând înțelege și evalua itinerariul cunoașterii adevăratului Dumnezeu, eșuează într-o abandonare regretabilă în brațele creației, pe care o confundă cu Creatorul ei. Este adevărul pe care-l exprimă Mircea Eliade, atunci când spune că „sacral se camuflează în profan”. Alături, înlăturarea religiosului tradițional antrenează pe om să se risipească în credințe fetișiste sau să se angajeze în practicarea unor religii asiatice, ca și cum credința creștină ar fi lipsită de experiențe mistice sau trăiri înalte, ori să găsească soluția mântuirii într-un sincretism realizat între credința creștină și practicile esoterice hinduse. Alții sfârșesc în a fi acaparati de secte moderne sau New Age.

Asistăm, de asemenea, la creșterea vertiginosă a păgânismului modern, acel păgânism care are drept scop repudierea sau aneantizarea celor douăzeci de secole de creștinism, pretinzând că revigorează inocența oamenilor de la începuturi, prin promovarea întoarcerii la o natură, din care Dumnezeu personal este absent. La aceasta se adaugă așa-zisa cultură ambientală, mass-media, tinzând să glorifice permissivitatea, libertinajul, cu toate mrejele sale.

În acest labirint fără ieșire, cum vom găsi cuvintele pentru a pronunța numele lui Dumnezeu astăzi?

Știm că limbajul este o formă convențională de relaționare interpersonală și că de fiecare dată își dovedește insuficiența atunci când încercăm să exprimăm trăirile la care suntem părtași. La toate acestea se pot adăuga transformările lingvistice în istorie, precum și multitudinea formelor de exprimare lingvistică, specifice popoarelor lumii. Chiar dacă se vorbește de o evoluție lingvistică, de o încercare de impunere a unei singure forme lexicale de exprimare pe Mapamond, putem spune că toate aceste eforturi, în relația omului cu Dumnezeu, nu fac altceva decât să arate faptul că umanitatea s-a îndepărtat de acea formă de comunicare paradisiacă adamică dintre Dumnezeu și om. De asemenea, am putea remarca și o incapacitate umană de a înțelege limba îngerilor, incapacitate care în timp a dus la forme aberante și răstălmăcirii ale mesajului dumnezeiesc adresat omului, sau chiar la ateism. Péguy spunea că religia creștină

a dat naștere la sfinți, dar tot ei i se datorează și nașterea ateismului. Atunci ce-i creștinismul?

Creștinul trebuie să rămână ceea ce este, chiar dacă este marginalizat

În convorbirea Sfântului Serafim de Sarov cu Motovilov distingem faptul că viața creștină nu este o viață oarecare, căreia îi adăugăm câte o liturghie din când în când, câteva rugăciuni în fapt de seară, când nu suntem prea obosiți, sau o atitudine pioasă față de vreun eveniment al vieții cotidiene. Bernanos vedea sarea evanghelică amestecată de creștini cu sirop, sau sarea prefăcută în zahăr. Spunem și cu alt prilej că Hristos nu ne-a spus că în mileniul al treilea noi, „sarea pământului”, trebuie să devenim zahăr. Creștinul trebuie să rămână ceea ce este, chiar dacă este marginalizat de societate. Sarea care în secolul al patrulea avea valoare de aur, acum, în timp de iarnă, este aruncată pe jos ca să topească gheața. Așa și creștinul, fără să exagereze, trebuie să rămână în mijlocul lumii a cărei credință a înghețat ca să o dezghețe, de vreme ce are în el căldura Duhului Sfânt. Știm că un cărbune aprins, așezat lângă celălalt stins îl aprinde, dându-i din energia sa, iar fierul așezat în foc împrumută din căldura focului pentru a fi maleabil în mâinile fierarului, însă fără a-și pierde calitățile sale sau a se amesteca cu focul, arătând în felul acesta, ca imagine plastică, relația de comuniune care există între Dumnezeu și om pe de o parte și între persoanele umane, pe de altă parte.

Sfântul Siluan Athonitul ne sfătuia ca în epoca aceasta decreștinată „să ținem sufletul în iad și să nu deznădăjduim”, la care Olivier Cle-

ment adăuga: „nu deschide sufletul tău către neant, ci către speranță”. Deci a venit timpul ca pe Cel vechi de zile să-L prezentăm în manieră nouă, încercând să actualizăm revelația și moștenirea patristică nevoilor acute ale acestui secol, fără ca prin aceasta să alunecăm într-un modernism care să genereze permutări în dogma și esența învățaturii creștine. Aceasta este datorită semănătorilor de cuvinte în ogorul Domnului, de a urma exemplul Apostolilor și mărturisitorilor, reușind să găsească vehiculul cel mai adecvat transmiterii revelației care rămâne aceeași, dincolo de trecerea proteică a timpului și a mentalităților. Nu cuvântul revelației trebuie modificat, deoarece *nicio iotă din Evanghelie nu va trece până ce nu se vor împlini toate*, ci maniera de a-l face înțeles, așa cum a fost descoperit de Dumnezeu.

Această dorință entuziasmantă a redescoperirii prospețimii mesajului biblic este posibilă și se degajă din însuși conținutul Revelației. Cuvântul lui Dumnezeu este același pentru toți și diferit pentru fiecare, iar fiecare întâlnire cu El ni-L revelează într-o lumină nouă. Același Hristos Care acum 2000 de ani S-a născut într-o peșteră, nu a încetat să Se nască, în mod spiritual, după Rusalii, în fiecare inimă creștină ce se îmbracă în haina botezului. În fiecare post, în chip duhovnicesc, nu facem altceva decât să perpetuăm harul botezului prin moartea ascetică față de păcat și reanimarea ființei noastre prin unirea cu Hristos în chip euharistic. Crăciunul este o sărbătoare a bucuriei depline pentru că se adresează tuturor creștinilor, indiferent de statutul social sau economic, pentru că ea are darul de a ne aduna pe toți în inima Betleemului, împărțind fiecăruia un strop de speranță neînserată, ce se pogoră din chipul blând al Pruncului divin.

Biserica învață că nu mai trebuie adăugat nimic
Simbolului de credință ortodox, din punct de vedere
al structurii și conținutului, dar acesta trebuie
mărturisit și trăit ca fiind lumina vieții creștine.

DOSAR

Crezul ortodox – normativ al credinței și unității Bisericii

La finalul Anului omagial al Crezului ortodox în Patriarhia Română, am ales să prezentăm cititorilor noștri, ca o concluzie, cuvântul Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, la deschiderea Simpozionului internațional cu tema: „Crezul ortodox. Istorie, teologie și spiritualitate”, organizat de Facultatea de Teologie Ortodoxă „Justinian Patriarhul” din București, 1 noiembrie 2010.

† DANIEL

Patriarhul Bisericii
Ortodoxe Române

Formulat la Sinodul I ecumenic de la Niceea (325) și completat ulterior, în anul 381, de către Părinții de la cel de al II-lea Sinod ecumenic, de la Constantinopol, *Crezul sau Simbolul credinței* este esențialul și normativul credinței și unității Bisericii Ortodoxe universale. El poartă și numele de *Crezul* sau *Simbolul de credință niceo-constantinopolitan*, după numele orașelor în care s-au întrunit primele două Sinoade ecumenice care l-au formulat.

Aprofundarea și explicarea teologică a *Simbolului de credință*, formulat de Sfinții Părinți ai Bisericii în anul 325 și în anul 381, ne oferă astăzi un nou prilej pentru a evidenția sensul credinței și al vieții creștine într-o lume tot mai indiferentă la valorile credinței sau care în fața pluralismului religios din societate deviază de la dreapta credință și acceptă cu ușurință secte și sincretisme religioase.

Unitatea Bisericii se bazează pe ortodoxia credinței

Crezul niceo-constantinopolitan a fost formulat de Părinții sinodali, arhiepiscopi ai comu-

nităților eclesiale din Orient și Occident, având conștiința responsabilității lor pentru păstrarea dreptei credințe ca bază a mântuirii sau a unirii eterne a omului cu Dumnezeu, și ca normă sau criteriu pentru păstrarea unității Bisericii. Ei spuneau că dacă Hristos nu este Dumnezeu adevărat, nici credința în El nu este mântuitoare, pentru că omul nu se poate îndumnezei și trăi veșnic, decât în comuniune cu Dumnezeu – Izvorul vieții veșnice. Iar dacă Biserica nu mărturisește dreapta credință, ea nu poate fi una, sfântă, sobornicească și apostolească, deoarece unitatea Bisericii se bazează pe ortodoxia credinței. Din aceste motive, Părinții sinodali respingeau eresia sau inovația ca raționalizare și amputare a misterului sau a tainei Întrupării lui Hristos, Unul din Sfânta Treime. În acest sens, este semnificativă declarația Sfinților Părinți de la Sinodul al IV-lea ecumenic (Calcedon, 451) despre *Crezul niceo-constantinopolitan*: „Domnul și Mântuitorul nostru Iisus Hristos, întărind pe ucenicii Săi în cunoașterea credinței, a spus: «pacea Mea v-o dau vouă, pacea Mea o las vouă», pentru ca nimeni să nu se separe de aproapele său în dogmele credinței, ci la fel să se arate cu toții în propovăduirea adevărului (...) Așadar, era de-ajuns pentru desăvârșita cunoaștere și întărirea buneii credințe acest înțelept și mântuitor Crez; al harului dumnezeiesc, întrucât învață desă-

vârșit despre Tatăl și Fiul și Sfântul Duh și înfățișează întruparea Domnului celor ce o primesc cu credință” (Hotărârea dogmatică a Sinodului IV ecumenic).

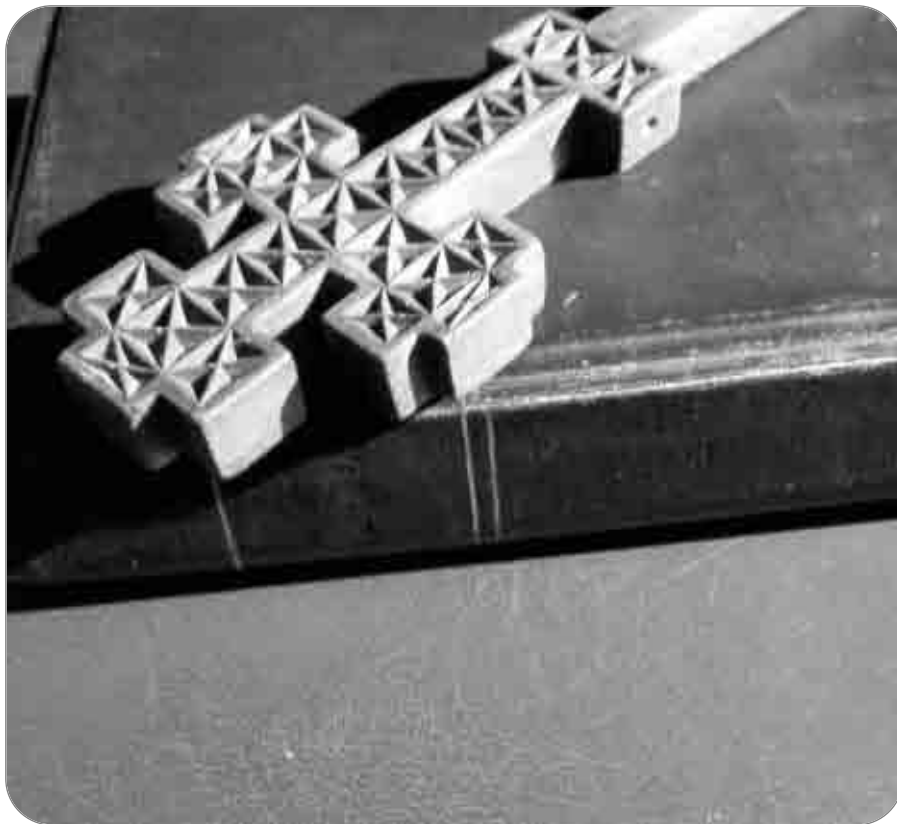
Confirmarea *Crezului niceo-constantinopolitan* de către Părinții Sinodului de la Calcedon arată plenitudinea esențială a conținutului său dogmatic, suficient pentru a orienta pe credincioși pe calea mântuirii, către Împărăția lui Dumnezeu. Ca atare, Biserica învață că nu mai trebuie adăugat nimic *Simbolului de credință ortodox*, din punct de vedere al structurii și conținutului, dar acesta trebuie mărturisit și trăit ca fiind lumina vieții creștine. Conținutul său se adâncește astfel prin experiență și explicare.

Actul credinței creștine este unul relațional

Crezul ortodox ne arată că taina Cuvântului (Logosului) întrupat este intim legată de taina Preasfintei Treimi. Dumnezeu-Fiul, strălucirea slavei și chipul ipostasului Tatălui (cf. Evrei 1,3), S-a întrupat pentru a face cunoscută lumii taina Preasfintei Treimi, marea taină a dreptei credințe (cf. I Tim. 3, 16).

Iisus Hristos, Dumnezeu-Fiul, Care S-a făcut Om, nu este o Persoană divină singulară, ci o Persoană divino-umană în relație cu alte

În lucrarea mântuitoare a lui Iisus Hristos, Dumnezeu-Omul, se arată taina iubirii smerite și atotputernice a Preasfintei Treimi pentru om, precum și posibilitatea omului de a participa la viața veșnică a Preasfintei Treimi.

Crezul ortodox, călăuză a omului pe calea mântuirii

De asemenea, *Crezul ortodox* ne învață că Dumnezeu a creat cerul și pământul, mai ales îngerii și oamenii pentru a participa la slava, iubirea și bucuria veșnică a Preasfintei Treimi. Dumnezeu a făcut lumea pentru ca iubirea sau bucuria Preasfintei Treimi să fie împărtășită persoanelor umane create după chipul comuniunii Persoanelor divine eterne. Iar întrucât omul a fost creat după chipul unei Comuniuni eterne de viață și iubire, el nu este deplin fericit, nu se desăvârșește și nu se bucură deplin decât în stare de comuniune eternă cu Persoanele divine și cu persoanele umane chemate la viață eternă și fericire eternă. Prin urmare, când omul se botează în numele Persoanelor Preasfintei Treimi (în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh), el intră în comuniune de viață eternă cu Persoanele divine necreate și veșnice. Iar omul nou botezat, adult sau copil, este considerat persoană eclesială deplină chiar din ziua botezului său. De aceea, în aceeași zi când se botează, el primește și Sfânta Mirungere și Sfânta Euharistie, pentru a crește spiritual în „harul Domnului nostru Iisus Hristos, dragostea lui Dumnezeu Tatăl și comuniunea (împărtășirea) Duhului Sfânt“ (II Corinteni 13, 13).

În această perspectivă, **Biserica lui Hristos, cea una, sfântă, sobornicească și apostolească, mărturisită în Crezul Ortodox, este adunarea oamenilor în iubirea Preasfintei Treimi și are ca izvor și model de viață comuniunea de viață și iubire a Preasfintei Treimi.** Când Hristos Domnul S-a rugat pentru unitatea Bisericii Sale (cf. Ioan 17, 21), El nu a dat ca model de unitate pentru Biserică vreun sistem de organizare omenească trecătoare, ci S-a rugat ca toți cei care cred în El „să fie una, precum Tatăl și Fiul una sunt“. **Preasfânta Treime este deci arhetipul după care a fost creat omul și tot Preasfânta Treime este modelul de unitate a Bisericii.**

În finalul său, *Crezul ortodox* ne arată în același timp *finalitatea mărturisirii dreptei credințe și finalitatea vieții umane pe pământ, și anume „aștept învierea morților și viața veacului ce va să fie“.* Mai precis, noi credem în **Dumnezeu Cel veșnic viu pentru că dorim să trăim veșnic, cu sufletul și cu trupul, în iubirea Preasfintei Treimi.**

Vedem, așadar, că, de fapt, *Crezul ortodox* este *norma sau regula dreptei credințe și a unității Bisericii, întrucât este călăuză a omului pe calea mântuirii către Împărăția eternă a Preasfintei Treimi.*

➔ două Persoane divine: în relație cu Dumnezeu-Tatăl și cu Dumnezeu-Sfântul Duh. Tatăl și Sfântul Duh confirmă însăși identitatea lui Iisus Hristos ca fiind Unul-născut, Fiul veșnic al Tatălui, asupra Căruia Se odihnește Sfântul Duh (cf. Matei 3,16-17, Ioan 1,29-34). Tatăl și Sfântul Duh sunt uniți cu Fiul, cooperând permanent cu El, chiar și în taina Întrupării Fiului, deși numai Fiul S-a făcut Om (cf. Luca 1, 35).

În lucrarea mântuitoare a lui Iisus Hristos, Dumnezeu-Omul, se arată, deci, *taina iubirii smerite și atotputernice a Preasfintei Treimi pentru om, precum și posibilitatea omului de a participa la viața veșnică a Preasfintei Treimi.* Credința în Iisus Hristos, în Care și prin Care Dumnezeu Treime Se autorevelează, Se auto-comunică și Se autodăruiește omului, este, de asemenea, o confirmare a adevărului că prin El *toți avem apropiere către Tatăl, într-un Duh* (cf. Efeseni 2, 18) și celor... *ce cred în numele Lui, le-a dat putere ca să se facă fii ai lui Dumnezeu* (cf. Ioan 1, 12); că în El, în Hristos, *avem viață* (cf. Ioan 20, 31) și *toți vom învia* (cf. I Corinteni 15, 22).

Așadar, credința în Dumnezeu, mărturisită în *Crezul ortodox* și trăită în iubire (rugăciune și fapte bune), ca răspuns la iubirea lui Dumnezeu pentru oameni, arată că *actul credinței creștine este unul relațional, comunal și comunitar-eclesial. Când creștinul mărturisește: „cred într-unul Dumnezeu“, el stabilește de fapt o*

relație de iubire și viață eternă cu Dumnezeu, deoarece el răspunde astfel ca fermitate apelului lui Dumnezeu adresat omului prin toate actele Revelației Sale divine.

Crezul niceo-constantinopolitan sau Crezul ortodox ne învață că Dumnezeu este comuniune de Persoane veșnice, nu o singurătate veșnică. De fapt, o singurătate veșnică nu poate fi nici fericire veșnică și nici bucurie veșnică. Deci, noi creștinii credem într-unul Dumnezeu-Tatăl, izvorul unic al Preasfintei Treimi, Cel ce naște veșnic pe Fiul și porcede veșnic pe Duhul Sfânt. Prin urmare, **Dumnezeul creștinilor nu este o singurătate veșnică, ci este o comuniune eternă, indestructibilă sau indivizibilă, de Persoane distincte, egale și libere.** Unitatea în Sfânta Treime este dată de *deoființimea (consubstanțialitatea) Fiului și a Sfântului Duh cu Tatăl, unicul izvor al ființei divine.* Ca atare, *Persoanele divine au aceeași ființă, sfințenie, slavă și putere. Ele Se conțin reciproc și Se dăruiesc reciproc, sunt distincte și egale, dar nedespărțite.* Acest adevăr a fost mărturisit la Niceea și Constantinopol în fața ereziilor care, sub pretextul că apăra unitatea în Dumnezeu, negau deoființimea și egalitatea Fiului cu Tatăl, precum și dumnezeirea Duhului Sfânt și egalitatea Sa cu Tatăl și Fiul. Însă, *pentru Ortodoxie adevărul și unitatea în Dumnezeu sunt comuniune eternă de viață și de iubire între Persoanele divine, distincte și egale.*

* INTERTITLURILE APARTIN REDACȚIEI

Anul acesta, IPS Părinte Arhiepiscop Eftimie a împlinit 96 de ani, fiind cel mai vârstnic ierarh din Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

ȘTIRI

Înaltpreasfințitul Părinte Eftimie, sărbătorit la vârsta de 96 de ani

În Arhiepiscopia Romanului și Bacăului ziua de 9 noiembrie are o conotație aparte, fiind ziua aniversară a IPS Părinte Eftimie, Arhiepiscop

al Romanului și Bacăului. Anul acesta, venerabilul vlădică de la Roman a împlinit 96 de ani, fiind cel mai vârstnic ierarh din Sfântul Si-

nod al Bisericii Ortodoxe Române. Cu această ocazie, în Catedrala arhiepiscopală „Sf. Cuv. Parascheva“ din Roman a fost oficiată Sfânta Liturghie, la care au participat pe lângă numeroși credincioși, membri ai Permanenței Eparhiale și părinți protopopi. S-au făcut rugăciuni speciale de mulțumire lui Dumnezeu pentru binefacerile revărsate asupra Arhiepiscopiei Romanului și Bacăului. În continuare, în sala de ședințe a Centrului Eparhial, sub președinția PS Episcop-vicar Ioachim Băcăuanul, preoții consilieri și inspectori, precum și părinții protopopi s-au întâlnit într-o ședință solemnă. Cu acest prilej, PS Episcop-vicar Ioachim, care, printr-o hotărâre a Sfântului Sinod al BOR, coordonează întreaga activitate a eparhiei, a prezentat viața și activitatea IPS Arhiepiscop Eftimie, mulțumind și pe această cale ierarhului care, în urmă cu zece ani l-a propus coslujitor în înalta demnitate de arhieru-vicar. După ședință, cei prezenți s-au deplasat la reședința Arhiepiscopală pentru a-l onora pe cel mai vârstnic ierarh al Bisericii noastre și pentru a petrece câteva momente alături de el.

Inaugurarea magazinului de obiecte bisericesti în municipiul Roman

Icoane pictate pe lemn, obiecte artizanale și veșminte preotești, toate produse în atelierelor mănăstirilor din cuprinsul Arhiepiscopiei Romanului și Bacăului, precum și alte produse menite să îmbogățească și să înfrumusețeze viața creștinului și a parohiilor, sunt expuse la vânzare în singurul magazin de obiecte bisericesti inaugurat în municipiul Roman. Deschiderea acestui spațiu deosebit, amenajat în incinta Pietonalului Ștefan cel Mare, a avut loc luni 22 noiembrie, în ziua de prăznuire a Sf. Mucenite Cecilia, evenimentul fiind prefat de o slujbă de binecuvântare oficiată de Preasfințitul Ioachim Băcăuanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Romanului și Bacăului, înconjurat de un sobor de preoți, în prezența primarului municipiului Roman și a credincioșilor romașcani. În incinta acestui spațiu de desfășurare, cei interesați vor putea găsi obiecte religioase ce pot constitui oricând un cadou pentru cei dragi, cărți de rugăciuni, literatură sacră, precum și alte obiecte. „Acest magazin este necesar pentru că, prin amenajarea lui în afara spațiului bisericii, nu se urmărește un profit material, ci cel spiritual și misionar, pentru faptul că avem posibilitatea să expunem obiecte sacre, cărți religioase, icoane etc. în locuri publice, iar credincioșii au posibilitatea să le achiziționeze și, prin aceasta, să promoveze valorile spirituale ale credinței strămoșești în comunitatea din care fac parte“, a spus PS Episcop Ioachim Băcăuanul. De celalaltă parte, primarul Romanului și-a exprimat bucuria că în orașul reședință al Arhiepiscopiei, s-a găsit spațiul necesar găzduirii unui magazin cu obiecte bisericesti.

Centenarul bisericii din Luțca

Cu prilejul serbării a 100 de ani de existență a bisericii „Sf. Voievozi“ din Luțca (Protopopiatul Roman), Preasfințitul Ioachim Băcăuanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Romanului și Bacăului, a oficiat slujba Sfintei Liturghii, luni, 8 noiembrie, în mijlocul credincioșilor din această parohie, înconjurat de un sobor de preoți și diaconi.

Actuala biserică a satului Luțca a fost construită de localnici în anul 1910, pe locul alteia mai veche, cu binecuvântarea episcopului Gherasim Safirin, fiind sfințită în ziua de 29 iunie de episcopul Teodosie Atanasie. De-a lungul anilor, lăcașul de cult a beneficiat de mai multe renovări, între care ultimele în perioada 2006-2010, când s-au schimbat ușile și geamurile, s-a realizat o nouă pardoseală, s-a amenajat încălzirea cu o centrală termică, s-a înzestrat cu odore noi, s-au turnat alte clopote și s-a renovat casa parohială, sub coordonarea preotului paroh Iulian Popa.

Păstrătoare a unor valori de cultură și spiritualitate ortodoxă, biserică „Sf. Voievozi“ din Luțca deține în patrimoniul său mai multe cărți de cult din veacurile XVIII-XIX.

Pagină realizată de
pr. Constantin GHERASIM

Proiect filantropic de anvergură pentru familiile nevoiașe din județul Bacău

Peste 2 miliarde de lei vechi, constând în bunuri electrocasnice, mobilier, materiale de construcții și alte ajutoare vor ajunge în casele familiilor afectate de inundațiile din vara acestui an din județul Bacău.

Sub coordonarea PS Episcop Ioachim Băcăuanul, în județul nostru se desfășoară în perioada 22 noiembrie - 24 decembrie, un amplu program intitulat „Ramura de măsline”. Proiectul, derulat de Sectorul de Misiune și Filantropie al Arhiepiscopiei, are ca obiectiv creșterea calității vieții familiilor afectate de revărsările apelor, prin oferirea de articole de mobilier și aparatură electrocasnică distruse în locuințele familiilor sinistrate, în timpul inundațiilor. În urma evaluării situației pagubelor produse de inundații, au fost identificate un număr de 102 de familii, din localitățile Mărgineni, Măgura, Buda-Blăgești, Sânduleni și municipiul Bacău, care să fie beneficiare ale proiectului menționat. Fiecare familie va primi câte un produs nou electrocasnic (frigider, aragaz sau mașină de spălat) și unul de mobilier (pat sau dulap), în funcție de evaluările făcute la fața locului de către Sectorul Misiune și Filantropie. O altă activitate din cadrul proiectului o reprezintă alocarea de bani pentru construcția și reconstrucția a 5 case din

PS Episcop-vicar Ioachim Băcăuanul a binecuvântat ajutoarele destinate sinistraților din județul Bacău

localitățile Sânduleni și Băcioi, distruse în urma revărsărilor și alunecărilor de teren provocate de ploile torențiale. Totodată, suma colectată în contul deschis la Banca Italo-Romana Bacău va fi folosită pentru achitarea manoperei de construire a 4 case din municipiul Bacău, familiile selectate având o situație materială precară. De asemenea, parohia „Sf. Dumitru”, în colaborare cu Primăria Mun. Bacău, a asigurat încălzirea

centrală a 12 locuințe afectate de inundații din mun. Bacău, implicarea financiară a parohiei ridicându-se la 40.000 de lei. Fondurile necesare implementării acestui proiect au fost obținute de la credincioșii Eparhiei Romanului și Bacăului, la care se adaugă și suma de 100.000 de lei, oferită de Permanența Consiliului Național Bisericesc, cu binecuvântarea PF Părinte Patriarh Daniel. (pr. Ctin GHERASIM)

Resfințirea celei mai vechi biserici din Protopopiatul Moinești

În cea de a doua jumătate a lunii noiembrie, PS Episcop-vicar Ioachim Băcăuanul s-a aflat în mijlocul credincioșilor din Moinești, oficiind slujbele de resfințire a Bisericii □Sf. Voievozi“ din Rusăiești și a Bisericii □Sf. Parascheva“ din Sarata.

Preasfințitul Ioachim Băcăuanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Romanului și Bacăului, înconjurat de un sobor de preoți, a oficiat duminică, 14 noiembrie, slujba de resfințire a Bisericii „Sfinții Voievozi” din filia Rusăiești a parohiei Poduri, Protopopiatul Moinești, în formează „Ziarul Lumina”, Ediția de Moldova.

Cea mai veche biserică din Protopopiatul Moinești a primit în urmă cu trei zile veșmântul resfințirii. Lăcașul de închinăciune ce datează din sec. al XVI-lea i-a adunat în jurul lui pe toți preoții de la parohiile vecine, oficialități județene și locale, dar și un număr mare de credincioși. În cuvântul de învățătură rostit la acest eveniment, Preasfințitul Ioachim Băcăuanul a subliniat faptul

că milostenia este ușa prin care omul intră în împărăția lui Dumnezeu, iar starea omului milostiv este starea de jertfă', a relatat pr. Costel Mares, protopop al Protopopiatului Moinești. În ultimul an a beneficiat de o serie de lucrări de restaurare și înnoire, realizate de preotul paroh Vasile Popa, ajutat de părintele slujitor Corbu Arpad, dar și de credincioșii din zonă.

PS Ioachim Băcăuanul a sfintit, după Sfânta Liturghie, Așezământul social-filantropic „Sfântul Dimitrie cel Nou”, construit lângă Biserica „Sfinții Voievozi”.

Marea sărbătoare de la Rusăiești a fost precedată de un simpozion ce s-a derulat sâmbătă, 13 noiembrie 2010, în parohia Poduri, prin grija părintelui paroh Vasile Popa, în colaborare cu Primăria Poduri. Manifestarea „470 de ani de continuă existență a Bisericii Rusăiești” s-a bucurat de prezența preoților din comuna Poduri și a personalităților culturale din țară. În debutul întâlnirii a avut loc un concert de muzică bizantină susținut de corala Seminarului Teologic Ortodox „Sfinții Împărați Constantin și Elena” din Piatra Neamt. A urmat o conferință dedicată generalului Nicolae Șova, unul dintre ctitorii bisericii. În același timp s-a făcut o prezentare a sitului arheo-

logic de la Rusăiești, recunoscut pentru numeroasele vestigii descoperite. „S-a subliniat vechimea sitului arheologic de la Poduri, care este al treilea ca vechime din Europa. De asemenea, s-a vorbit despre continuitatea creștină pe aceste meleaguri și despre vechimea bisericii de la Rusăiești”, a mai adăugat pr. protopop Costel Mares. La final, toți participanții la simpozion au primit diplome de excelență.

Biserica din Sarata, resfințită

Preasfințitul Ioachim Băcăuanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Romanului și Bacăului, a oficiat, duminică, 21 noiembrie, în ziua de prăznuire a Intrării Maicii Domnului în Biserică, slujba de resfințire a bisericii „Sf. Cuv. Parascheva” din Sarata (com. Solont), Protopopiatul Moinești. Construit în anul 1860, lăcașul de cult ce poartă hramul Ocrotitoarei Moldovei a beneficiat în ultima vreme de o serie de lucrări de înnoire realizate de preotul Colpoș Răzvan, susținut de credincioșii din parohie. (pr. Constantin GHERASIM)

Prin Hotărârea Sfântului Sinod al BOR nr. 7830 din 4 nov 2010, în urma ședinței de lucru din 29 octombrie a.c. s-au luat o serie de decizii pentru prevenirea extinderii în rândul clerului și credincioșilor ortodocși a curentului stilist.

ȘTIRI

„Sunt român și cred în Dumnezeu“

Aceasta a fost mărturia adusă de copiii Școlii „Ghiță Mocanu“ din Onești, pe 25 noiembrie, la Biserica „Buna Vestire“ din Mănăstirea Cașin, în ziua prăznuirii Sfintei Ecaterina, ocrotitoarea paraclisului parohiei.

Sub îndrumarea dnei prof. Otilia Bârgăoanu, consilier educativ, a dnei învățătoare Eugenia Sergentu și dnei prof. Vasilica Măcălău, elevii care au participat la manifestare au pregătit referate și comunicări având ca temă Crezul. Alături de copiii din Onești la activitate au participat și elevi ai școlii din Mănăstirea Cașin, prezenți la Sfânta Liturghie din ziua hramului.

În Anul Omagial al Crezului Ortodox și al Autocefaliei Românești, pentru a-și mărturisii credința și spiritul patriotic, în preajma Zilei Naționale, copii au participat la săvârșirea Sfintei Liturghii îmbrăcați în culorile drapelului românesc. La inițiativa organizatoarelor acțiunii, pe tricourile lor au fost înscrise articolele Crezului ortodox și mărturisirea „Sunt român și cred în Dumnezeu“.

„Această formă de abordare a temei Crezului Ortodox a entuziasmat foarte mult pe

FOTO: CLAUDIU ȘTEFĂNESCU

tineri, ceea ce ne-a încurajat în a alege o modalitate în care credința noastră să fie mărturisită de Biserică, de credincioși, împreună cu Școala, cu elevii“, a declarat pr. Ioan Bârgăoanu.

În cadrul Sfintei Liturghii, la care au participat cu bucurie și responsabilitate, copiii mărturisitori ai drepte credințe au rostit Crezul, împreună cu toți credincioșii și preoții prezenți.

La Mănăstirea Cașin Sfânta Liturghie de hram, în ziua prăznuirii Sfintei Ecaterina, a fost săvârșită de un sobor de preoți din Protopopiatul Onești. Cu binecuvântarea PS Episcopvicar Ioachim Băcăuanul, pr. paroh Ioan Bârgăoanu a depus spre închinare, în biserica parohială, racle cu moastele Sfinților Zoticos, Atalos, Filip și Camasis, cât și cu unul dintre papuceii Sf. Spiridon al Trinitudei.

Decizii privind prevenirea extinderii în rândul ortodocșilor a curentului stilist

Prin Hotărârea Sfântului Sinod al BOR nr. 7830 din 4 nov 2010, în urma ședinței de lucru din 29 octombrie a.c. s-au luat o serie de decizii pentru prevenirea extinderii în rândul clerului și credincioșilor ortodocși a curentului stilist, după cum urmează:

„Eparhiile în cadrul cărora activează gruparea stilistă vor studia și vor face propuneri sinoadelor mitropolitane pentru adoptarea de măsuri privind modul de comunicare și apropiere de adepții mișcării stiliste, la toate nivelurile, luând măsurile pentru prevenirea extinderii în rândul clerului și credincioșilor ortodocși a curentului stilist.

Pe baza studiilor și propunerilor eparhiilor, fiecare Sinod mitropolitan va analiza aspectele locale (regionale) privitoare la gruparea stilistă și la membrii acesteia (ce fel de grupări acționează pe teritoriul eparhiilor - calendaristi sau

dizidenți -, modurile de manifestare și căreia dintre ele aparțin membrii identificați sau cu care simpatizează unii credincioși, în ce modalitate au devenit partizani sau dacă sunt numai simpatizanti ai grupării stiliste, dacă membrii grupării stiliste provin din familii mixte, modalități de reprimire în Biserica Ortodoxă Română) și, în funcție de constatările ce se vor face, vor adopta propuneri de măsuri pastorale, misionare și liturgice, clare și nuanțate, pentru fiecare situație sau grupuri de situații. Propunerile Sinoadelor mitropolitane vor fi transmise la Cancelaria Sfântului Sinod, până în data de 14 ianuarie 2011, și vor constitui baza unei dezbateri în cadrul Sfântului Sinod, în vederea adopțării unor hotărâri corespunzătoare.

Centrele eparhiale vor recomanda preoților din parohiile care au pe teritoriul parohiilor lor adepți ai grupării stiliste sau simpatizanți ai acestora, să cunoască în amănunt problema ca-

lendarului, pentru a putea lămurii, la nevoie, pe credincioși despre justetea și necesitatea îndreptării calendarului, care nu reprezintă o dogmă, fiind normal și necesar să fie adaptat conform principiilor astronomice enunțate în hotărârile canonice de la Sinodul I Ecumenic de la Niceea, din anul 325. În acest scop, fiecare eparhie va lua măsurile necesare pentru publicarea prioritară și difuzarea în parohii și mănăstiri a unei broșuri cuprinzând studiul Părintelui Arhimandrit Cleopa Ilie intitulat: „Cuvânt de lămurire în legătură cu rătăcirile stilistilor“, publicat în Revista „Biserica Ortodoxă Română“, Buletinul Oficial al Patriarhiei Române, Anul LXXIII, nr. 3-4, martie-aprilie 1955, pp. 251-294).

Se aprobă editarea unui volum de studii și articole, cu scopul de a face cunoscut răspunsul Bisericii Ortodoxe Române în problema stilismului.“

Pelerini acasă la Sfântul Nectarie, taumaturgul secolului al XX-lea

Sfântul Nectarie Taumaturgul - prieten și casnic al lui Dumnezeu, dar și al oamenilor - atrage numeroși credincioși, an de an, în ziua prăznuirii sale, pe 9 noiembrie, în frumosul „Munte Athos feminin” din insula Eghina. Din dorința de a aduce închinarea noastră acestui sfânt minunat, am pornit și noi, un grup de pelerini din orașul Roman, care ne-am alăturat mai multor călugări și mireni din toată țara spre țărmul Greciei, udat de apele Mării Egee.

Grupul peleriniilor, culegând pe cale binecuvântările unor mari sfinți ca: Sfântul Dimitrie Izvorătorul de Mir, Sfântul Grigorie Palama, Sfântul Ioan Rusul, Sfântul Dionisie Zakinthos și alții, am străbătut „calea sfinților” pe pământul Greciei răsăritene, odihnindu-ne în vechea cetate-capitală a Eladei antice.

Acasă, la Eghina

În dimineața zilei de 9 noiembrie, un urias feribot, plin de români, a pornit din portul Pireu spargând parcă, în ritm cu nerăbdarea și entuziasmul celor imbarcați, valurile liniștite ale Mării Egee și navigând pe același drum, pe care cu un secol în urmă, Sfântul Nectarie îl făcuse de nenumărate ori.

Clădirile strălucitoare ale complexului mănăstiresc, cu acoperișurile lor de un roșu incandescent, legate prin scări în serpentine de marea catedrală construită în cinstea Sfântului Nectarie, păreau un șirag de perle, având în mijlocul lor piatra nestemată, biserica. Prețioasă, atât prin forma arhitecturală, dar mai ales prin moaștele Sfântului Nectarie care se află aici, frumoasa biserică îmbină armonios stilul bizantin clasic cu cel modern.

Zăngănitul clopotelor parcă orchestra cu ciripitul păsărilor, în strălucirea razelor soarelui care se revărsau generos peste întreaga insulă, anunțând o zi frumoasă de toamnă, în sărbătoare. Nu mică ne-a fost mirarea, când în parcare am văzut mai mult de cincisprezece autocare din România, iar în curtea mănăstirii mai

mulți români decât greci. Un grup de călugări și aceștia din eparhia noastră (de la mănăstirile: Runc, Măgura, Lipova) cântau alături de mai mulți pelerini din Moldova, acatistul Sfântului Nectarie.

Stegulete mici grecești și ale Uniunii Europene ornau curtea mănăstirii, dar mai mare peste acestea, flutura steagul României în mijlocul unui alt grup de pelerini. Mai multe femei din Bucovina și câțiva tineri erau îmbrăcați în costume naționale românești. Era cu adevărat impresionant să vezi cât de mult este iubit Sfântul Nectarie de către români. Dacă în alte locuri vizitate ne-am simțit într-o țară străină, aici, în întinsa grădină a mănăstirii Eghina, ne-am simțit la noi, acasă.

Moaștele Sfântului Nectarie, în procesiune

După ce ne-am închinat la cinstitul cap al Sfântului Nectarie, acoperit cu o mitră aurită și așezat în mijlocul bisericii, am asistat în liniște la Sfânta Liturghie săvârșită de un numeros sobor de ierarhi și preoți. Mitropolitul Pantelei-

Capul Sfântului Nectarie, depus spre închinare sub o mitră aurită

„Veniți, ucenicilor ai lui Hristos, care însetați după împărăția cea cerească, să îi aducem laude iubitelui nostru ocrotitor, Sfântului Ierarh Nectarie“
(Acatistul Sf. Nectarie, Condacul I)

CALEA PELEGINULUI

Mai mult de 15 autocare au ajuns din România pe Insula Eghina în ziua de pomenire a Sf. Nectarie, făcând ca la Liturgia hramului să fie prezenți mai mulți români decât greci

monos de Efrem a dat citire unui cuvânt în care a subliniat sfințenia vieții Sfântului prăznuit. Ne-am închinat, apoi, la moaștele Sfântului

Nectarie, care se găsesc în absida dreaptă a bisericii. Aproape toți cei care ajungeau la sfințele moaște udau cu lacrimile lor racla argintată,

sculptată în forma trupului Sfântului și care lăsa liberă spre sărutare mâna sa dreaptă, ce dăduse atâta mângâiere atât în timpul vieții, dar mai ales după trecerea la cele veșnice. Oamenii cu buchete de flori aduceau rugăciunile lor de cerere, dar mai ales de mulțumire pentru binefacerile primite de la sfânt și înconjurau cu brațele lor baldachinul, de care cu greu ne-am despărțit și noi. La sfârșitul slujbei, ierarhii au pornit într-o procesiune, purtând pe brațele lor capul Sfântului și ducându-l să binecuvânteze întreaga insulă.

Întorcându-ne precum corbul, odinioară, cu ramuri de măslin în mână, ne-am luat rămas bun, nu de la Sfânt, deoarece prezența lui o simțim permanent alături de noi, ci de la insula pe care Sfântul Nectarie a iubit-o atât de mult. Ospitalier, cum fusese în întreaga sa viață, Sfântul ne-a trimis zeci de pescăruși, care mai mult de o oră ne-au însoțit pe apele mării, spre port, parcă fredonând alături de noi Condacul I din Acatistul Sfântului Nectarie: „Veniți, ucenicilor ai lui Hristos, care însetați după împărăția cea cerească, să îi aducem laude iubitelui nostru ocrotitor, Sfântului Ierarh Nectarie și mulțumindu-i pentru nemăsurata sa dragoste față de noi, să-i cântăm într-un glas: Bucură-te, Sfinte Ierarhe Nectarie, mare făcătorule de minuni“.
(monahia Dionisia ȘCHIOPU)

Racla cu moaștele Sfântului Nectarie

Chilia Sfântului Nectarie de la Mănăstirea Eghina este încorporată în complexul de clădiri din imediata apropiere a bisericii. Încăperea ce adăpostește veșmintele cu care sfântul ierarh a slujit în timpul vieții este deschisă festiv doar de două ori pe an, pe 3 septembrie - când se sărbătorește mutarea moaștelor sfântului din mormânt în raclă - și pe 9 noiembrie, de hramul propriu-zis al mănăstirii

Sinaxa monahală mitropolitană de la Mănăstirea Durău a adunat 134 de stareți și starețe din Mitropolia Moldovei și Bucovinei

Starețul, chivernisitor al bunurilor mănăstirești

La Mănăstirea Durău din județul Neamț a avut loc, în zilele de 24-25 noiembrie, sinaxa stareților și starețelor din Mitropolia Moldovei și Bucovinei. Reuniunea s-a desfășurat pe parcursul a două zile și a fost prezidată de Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Teofan, cu participarea IPS Pimen, Arhiepiscopul Sucevei și Rădăuților, PS Corneliu, Episcopul Hușilor, PS Calinic Botoșăneanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Iașilor, și PS Ioachim Băcăuanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Romanului și Bacăului.

Ortodoxia este religia iubirii și a comuniunii, iar în cadrul ei monahismul este cel care a păstrat și a cultivat în mod deplin comuniunea de viață și iubire, o comuniune extinsă în toate

aspectele vieții: comuniune în rugăciune, comuniune în Taine, comuniune în modul de viațuire și comuniune în privința bunurilor materiale.¹

Începuturile monahismului răsăritean

Omul modern, cu toate mijloacele sofisticate de comunicare, experimentează în mijlocul societății drama însingurării, iar monahii, „ființe răstignite pentru lume“, iubesc pe fiecare om în parte și pe toți întreolaltă, pentru că, după cum spune Sfântul Ioan Gură de Aur, „rugăciunea pentru aproapele este cel mai mare mod al iubirii“.

Monahismul își are originea în Sfânta Evanghelie. Primul și cel mai mare exemplu este Însuși Mântuitorul Iisus Hristos.² Sărăcia Lui pentru noi, ascultarea desăvârșită de Tatăl Ceresc și sfințenia vieții Sale au devenit legile de căpetenie ale monahismului.

Sfântul Antonie cel Mare a strâns prima dată în jurul său mii de anahoreți, organizându-i într-o obște duhovnicească, făcând trecerea de la viața pustnicească la viața de obște. Sfântul nu le-a dat vreo rânduială exterioară, ci s-a străduit să-i formeze pe ucenici după chipul său și să le traseze o linie de conduită conformă cu a sa, fiind convins că Bunul Dumnezeu îi luminează pentru a merge pe calea cea dreaptă.³

Lucrări de valoare deosebită precum Patericul, Limonariul sau Sbornicul s-au născut din necesitatea cuvântului de folos al starețului sau al duhovnicului către ucenici. După mărturia Înaltpreasfințitului Mitropolit Bartolomeu Anania „călugăria clasică avea un caracter inițiativ. Tainele ei se descopereau prin viu grai, de la dascăl la ucenic, treaptă cu treaptă, puțin câte puțin, cu înaintări și reveniri încete, ocolind accidentele. Părinții Pustiei, foști învățăcei la rândul lor, dovedeau o măiestrie fără seamăn în a-și apropia sufletul omului și a-l călăuzi spre inima lui Iisus, cu o iscusință pe care nici pe departe nu o posedă savanții de astăzi ai psihologiei abisale“.

Sfântul Pahomie, părintele monahismului, își alcătuieste obștile sale cu mulți dintre ucenicii Sfântului Antonie cel Mare și inițiază viața de obște în monahismul răsăritean. La obștea Sfântului Pahomie întâlnim posesia în comun a bunurilor materiale, acest lucru influențând puternic monahismul din vremea sa.⁴

Sfântul Pahomie a elaborat primul regulament monastic, în articolele cărui se stabileau cu precizie preocupările cotidiene ale călugărului: munca, rugăciunea în comun, disciplina.

Reprezentantul cel mai de seamă al ascultării și vieții în comun, precum și al tuturor problemelor de psihologie monahală este Sfântul Vasile cel Mare, părintele monahismului bizantin, care, după călătoriile sale prin Egipt, Siria,

**Starețul este un monah dintre monahi,
între monahi și pentru monahi.**

➤ Palestina, elaborează Regulile Mari și Mici, după care se vor organiza și conduce secole de-a rândul multe mănăstiri.

Sfântul Vasile cel Mare, ca o albină înțeleaptă, alege ceea ce este esențial și permanent valabil din centrele monahale, pe care le-a vizitat, și adaptează cele culese la condițiile din patria sa, punând temelii trainice monahismului chinovitic.⁵ Pornind de la ideea Sfântului Apostol Pavel că „obștea este un singur trup alcătuit din mai multe mădulare“, Sfântul Vasile organizează mănăstirea astfel încât fiecare să-și aibă rolul său, formând ucenici pe lângă cei aflați într-o ascultare permanentă, care să-i înlocuiască la nevoie, fără ca obștea să sufere.

Sfântul Vasile găsește multe texte în Noul Testament pentru susținerea vieții ascetice, texte pe care le introduce în Rânduielele ascetice și morale scrise de el.⁶

Sfântul Teodor Studitul (sec. VIII-IX) a fost un bun organizator al monahismului și unul dintre cei mai de seamă militanți pentru restabilirea cultului sfințelor icoane. Mănăstirea Studion a cunoscut cea mai înfloritoare perioadă sub păstoria sa, obștea ajungând să numere aproximativ o mie de călugări. A reglementat viața acestei mănăstiri, folosind multe reguli luate din scrierile Sfântului Vasile cel Mare despre viața monastică.

Trupul mănăstirii își are capul său, care este egumenul, dar el are și mâini, ochi, picioare. De aceea Sfântul Teodor dă mănăstirii o ierarhie precisă, stabilind pentru fiecare funcția sa în acest trup.⁷

Sfântul Teodor, de trei ori pe săptămână, aduna obștea pentru învățatură duhovnicească și sfaturi practice, punând accent deosebit pe virtutea ascultării. Se folosea de întâmplările zilnice și fapte care se petreceau în mănăstire. Aceste învățături au rămas până astăzi în frumoasa colecție de cateheze ale sale. El rânduia fiecăruia ascultarea după aptitudinile și însușirile sale personale. În mănăstirea sa învățământul avea un bogat program, monahii dobândind tot felul de cunoștințe.⁸

Monahismul este păstrătorul în cea mai mare măsură a trăsăturilor vieții duhovnicești din perioada de aur a Bisericii creștine. Obștea monahală este o anticipare, o pre-gustare a Împărăției ce va să vină.

Monahismul a devenit instituție oficială a Bisericii la Sinodul al IV-lea a toată lumea, din anul 451.⁹

Structura chinoviiilor pahomiene și modul lor de organizare au influențat mult monahismul în aspectul său exterior. Marile chinovii din Orient, deși vasiliene în concepție, au fost influențate de obștile pahomiene din punct de vedere organizatoric. La Sfântul Pahomie exista organizarea pe case, cu un stareț peste zece vițuitori, toți depinzând de starețul general.¹⁰

Temelia stăreției

Stăreția s-a născut din nevoile de îndrumare a întregii vieți a monahilor. Sfântul Grigorie de Nazianz spune că „a călăuzi oamenii este un meșteșug desăvârșit și o știință desăvârșită; este lucrul cel mai deosebit, dar și cel mai anevoios“. Temelia stăreției este supunerea: supunerea voinței călugărului față de starețul său.

Potrivit prevederilor regulamentare, mănăstirea este un așezământ de rugăciune, învățatură și muncă în care viețuiește o obște de călugări sau călugărițe, care au făgăduit lui Dumnezeu să-și petreacă viața în înfrânare, sărăcie și ascultare. Cărmuitorul suprem al acestui așezământ este chiriarhul, iar organul prin care se ex-

ercită conducerea mănăstirii este starețul, ajutat de soborul mănăstirii și de consiliu.

Monahismul nu-și află adevăratul sens decât dacă este organizat în viață de obște. Starețul este un monah dintre monahi, între monahi și pentru monahi. Viața de obște presupune și impune o bună chivernisire atât a bunurilor spirituale, cât și a celor materiale.

Sfântul Ioan Scărarul ne spune că păstoria turmei celei cuvântătoare este un har dumnezeiesc, dar și un efort personal. Chivernisitor de suflete este acela care a primit de la Dumnezeu, în urma propriilor sale osteneți, puterea spirituală ca să poată salva corabia sufletească nu numai din întreitile valuri ale ispitelor, ci chiar din adânc. Adevărat păstor este acela care-i învață pe ucenici din propria experiență. Nu pot fi păstori aceia a căror viață este potrivnică voinței lui Dumnezeu, expusă în Sfânta Scriptură și Sfânta Tradiție.

Sfântul Vasile cel Mare, în Rânduielele sale, ne arată virtuțile pe care trebuie să le aibă cel ce conduce pe alții. El trebuie să aibă viață duhovnicească, iscusință, să fie nepărtinitor și pașnic, chibzuit, grijuliu pentru a nu face lucrurile lui Dumnezeu cu nepăsare, să suporte cu răbdare slăbiciunile celor neputincioși.¹¹

Starețul trebuie să fie exemplul frăției, icoana vie și văzută a virtuților, dreptarul și modelul vrednic de urmat al tuturor. Înțelepciunea, darul de a învăța, viața ordonată, prudența, seriozitatea, trezvia în administrarea celor prezente și prevederea celor viitoare, acoperite cu umilinta, trebuie să împodobească pe un adevărat stareț; să fie străin de voile sale după exemplul Mântuitorului: „M-am pogorât din cer nu ca să fac voia Mea, ci voia Tatălui care M-a trimis“. El este răspunzător de întreaga obște și „va da socoteală de cele ce se petrec în comunitate“. ¹²

Între îndatoririle lui se află și aceea de a supraveghea ocupația fiecărui călugăr, mergând până la vizitarea chiliilor ziua și noaptea. El trebuie astfel să cerceteze neputințele sufletești și trupești ale fiecăruia, întărind și încurajând în nevointă pe cei ispitiți de duhul nestatorniciei și al plecării din mănăstire.

Trebuie să aibă multă chibzuială în ceea ce poruncește, „nici să nu lase, nici să nu adauge ceva din cele ce plac lui Dumnezeu“, ¹³ împărțind fiecăruia ascultarea după putere și ținând seama dacă place lui Dumnezeu și este folositor întregii obști;

Sfântul Antonie cel Mare (251-356), considerat întemeietor al monahismului împreună cu Sfântul Pahomie cel Mare

În toate epocile, monahii au fost principalii reprezentanți ai mișcărilor din interiorul vieții Bisericii.

➔ să nu treacă cu vederea pe cei ce zac în păcate, deoarece „groaznică judecată îl așteaptă pentru că nu-i pedepsește”.¹⁴

El trebuie ca mereu să ferească pe unii de a cădea, iar pe alții să-i ridice din cădere, „pentru că sângele celui ce a căzut se va cere din mâinile sale”; să trateze cu blândețe și să administreze medicamente cu toată bunătatea, să învețe și să mustre, iar dacă va tolera fărădelegile va nimici integritatea disciplinei. Va răspunde înaintea lui Dumnezeu pentru greșelile întâmplare în comunitate. Când trebuie să îndrepteze pe cineva să o facă cu bunătate, blândețe, cumpătare și răbdare. Așa cum ne învață Sfântul Vasile cel Mare, în orice împrejurare staretul trebuie „să ia atitudini după situații”.¹⁵

Staretul trebuie să fie pildă de viață duhovnicească

Staretul este dator să privegheze ca slujbele bisericești să se oficieze după tipicul mănăstiresc, să țină aprins în mănăstire un duh de evlavie din ce în ce mai fierbinte prin participarea întregii obști la cele șapte Sfinte Laude și la cununa tuturor laudelor, Sfânta Liturghie; la fel să se îngrijească și de pravila de la chilie.¹⁶

De asemenea, trebuie să urmărească îndeaproape evoluția duhovnicească a fiecărui viețuitor, îndemnând pe fiecare la o atentă cercetare a conștiinței prin spovedanie ori de câte ori este nevoie, iar atunci când duhovnicul consimte, să se împărtășească „cu frică de Dumnezeu, cu credință și cu dragoste” cu Preacuratele Taine, deoarece Sfânta Împărtășanie, miezul de taină al creștinismului, ne încorporează Trupului Tainic, făcând din noi mădulare al căror cap este Hristos.¹⁷

Staretul trebuie să fie pildă de viață duhovnicească, îndemnând obștea la studiul scrierilor Sfinților Părinți și periodic (o dată pe lună cel puțin) să rostască cuvânt de povățuire duhovnicească întregii obști pentru că, așa cum spunea vrednicul de pomenire mitropolit al Ardealului, Înalt Preasfințitul Antonie Plămădeală, „când atmosfera este duhovnicească staretul nu este un tiran și cel ce ascultă nu este sclav, ci adevărații monahi fie că poruncesc, fie că ascultă, trăiesc într-o permanentă bucurie”.

În obște, adevărata trăire monahală este asigurată numai dacă chivernisitorii mănăstirii în frunte cu staretul sunt îmbunătățiți din punct de vedere călugăresc și vor făuri o obște așa cum se cuvine. Dacă vor fi prea habotnici se vor îmbolnăvi vietuitorii datorită posturilor și nevointelor exagerate sau iraționale, iar dacă vor fi prea lumești vor laiciza viața monahală. Pentru evitarea acestor extreme, Sfinții Părinți recomandă dreapta socoteală în întreaga chivernisire a sufletelor și trupurilor celor din mănăstire.

Domnul nu pe cel ce grăiește ferecește, ci pe cel ce mai întâi lucrează: „Fericit cel ce face și

Cărmuitorul de drept al unei mănăstiri este chiriarhul, iar cel ce vizualizează prezența acestuia în obște este staretul, care, ajutat de consiliile mănăstirești, coordonează toate activitățile așezământului monahal

învață; acesta mare se va chema în Împărăția Cerurilor”, iar pe unul ca acesta și ucenicii auzindu-l se sârguiesc a-l urma.

Mănăstirea – păstrătoare și mărturisitoare a credinței ortodoxe

În toate epocile, monahii au fost principalii reprezentanți ai mișcărilor din interiorul vieții Bisericii. Printre monahi găsim mulți autori de scrieri duhovnicești.¹⁸

„Mănăstirile au arătat ce pot să facă în întreaga istorie a Bisericii. Tot ceea ce are Biserica este rodul ostanelilor călugăriei: arta bisericească, iconografia, iconografia. Biserica a acordat monahismului și cinstea ca toți conducătorii ei, ierarhii, să fie monahi”.¹⁹

„Călugării prin ascultarea lor evanghelică până la capăt pot să ajute Biserica să-și păstreze integritatea ei spirituală, să reînnoiască continuu fidelitatea ei față de Iisus Hristos Cel Răstignit. Ei trebuie să fie ca stâlpii pe care se sprijină templul bisericii nevăzute”.²⁰ Ei sunt chezași și transmitătorii dreptei credințe.

Monahismul bizantin apare nu doar ca o școală a desăvârșirii spirituale, ci și ca un corp responsabil pentru conținutul de credință și față de soarta Bisericii în general. Avem ca exemplu în acest sens rolul monahilor în triumful Ortodoxiei asupra iconoclasmului.

Prin monahism, Biserica va continua nu numai să trăiască, dar și să crească, să se revitalizeze și să se desăvârșască în duhul Evangheliei.

Nu întotdeauna monahii sunt înțeleși. Au fost și încă sunt unii oameni care îi consideră pe monahi drept legiuni de trândavi; în realitate, ei se îndeletnicesc cu ocupația cea mai nobilă, pentru că dacă judecăm o profesie după valoarea roadelor pe care ea le produce, înseamnă că monahii rugători aduc unul din cele mai mari foloase sociale. Monahii îmbunătățiți sunt o permanentă binecuvântare. Ei ajută pe oameni să descopere sensul vieții. Sufletele fragile, slăbite, „lipsite de nădejde și fără Dumnezeu în lume” primesc de la ei forță, lumină binefăcătoare, pace interioară, încredere și nădejde.

Staretul – chivernisitor al bunurilor materiale

Conform articolului 169 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, totalitatea bunurilor aparținând parohiilor, schiturilor, mănăstirilor, protopopiatelor, vicariatelor, episcopioilor, arhiepiscopioilor, mitropoliilor și Patriarhiei alcătuiesc patrimoniul bisericesc ce aparține Bisericii Ortodoxe Române.

Din punct de vedere al destinației lui, patrimoniul bisericesc cuprinde bunuri sacre și bunuri comune. **Bunurile sacre**, respectiv cele care prin sfințire sau binecuvântare sunt destinate exclusiv și direct cultului, **sunt inalienabile, insesizabile și imprescriptibile**. Proprietatea asupra bunurilor sacre este exclusiv bisericească. Acestea sunt lăcașurile de cult, odoarele și veșmintele bisericești, cărțile de ritual, cimitirele. În cazul mănăstirilor sunt asimilate cu bunuri sacre chiliile mănăstirilor și schiturilor, ➔

Starețul Paisie, înnoitor al vieții monahale din Moldova

Stareții Vasile de la Poiana Mărului și Paisie Velicikovski au fost înnoitori ai vieții monahale ortodoxe, așezând-o pe fundamentele ei patristice și relansând practica Rugăciunii lui Iisus.

Sfântul Vasile de la Poiana Mărului, contemporan cu Sfântul Constantin Brâncoveanu și cu Mitropolitul Antim Ivireanu, deci în perioada apogeului vieții bisericești și culturale a Țării Românești, predă ștafeta Sfântului Paisie, care după Sfântul Nicodim de la Tismana și Mitropolitul Antim Ivireanu, este o nouă figură din istoria noastră bisericească.²⁹

Plecând de la Filocalie, starețul Vasile promovase o înnoire a vieții semianahoretice a schitului cu număr mic de călugări, iar Sfântul Paisie a introdus această înnoire în viața chinovilor, a marilor mănăstiri de obște. Înnoirea paisiană a constat în împletirea a două aspecte ale vieții spirituale: Rugăciunea lui Iisus și viața de obște.

În viața monahală românească, paisianismul a rodit în primul rând prin ucenicii starețului Paisie de la mănăstirile Cernica și Căldărușani. Paisianismul este ultimul și cel mai important

curent de înălțare a vieții duhovnicești și de refacere a monahismului românesc.

Starețul Paisie reprezintă un veritabil organizator al vieții de obște în duhul marilor pă-

rinți din epoca patristică: Sfântul Pahomie, Sfântul Vasile cel Mare, Sfântul Teodosie și Sfântul Sava.

Paisianismul a fost cea mai vastă școală de energie spirituală și de muncă fără preget. Se urmărea concentrarea, sporirea și unirea puterilor sufletești pe făgașul acțiunii exterioare, al muncii de toate felurile, de la seceriș până la tălmăcirea textelor originale ale Sfinților Părinți.

Una dintre cele mai demne fapte de amintit ale Sfântului Paisie Velicikovski este puterea de a ține la un loc oameni, sute și poate chiar mii, de firi și nații diferite. Se urmărea împlinirea fiecărei persoane în viața de obște, căci așa cum spune Preafericitul Părinte Patriarh Daniel „drumul spre Împărăția lui Dumnezeu trece prin aproapele nostru“.

Îmbogățirea duhului obștesc al unei mănăstiri se realizează prin zestrea și agonisita strădaniilor fiecăruia spre desăvârșire.

Sfântul Paisie nu a conceput obștea ca pe o turmă de vite cuvântătoare, răbdătoare și smerite. El a văzut până și în ultimul monah pe acel om înduhovnicit prin care lumea respiră un aer mai curat, departe de poluarea patimilor.

➔ bunurile prețioase cu valoare artistică și istorică (picturi, sculpturi, cărți rare, teșături artistice).

Canonul 24 de la Sinodul al IV-lea a toată lumea hotărăște ca mănăstirile odată sfințite să rămână pentru totdeauna mănăstiri și averile care le aparțin să se păstreze pentru mănăstiri.

Bunurile comune sunt cele destinate întreținerii bisericilor, slujitorilor, operelor culturale, de caritate și asistență socială. Acestea sunt: edificiile școlilor bisericești, edificiile administrației bisericești, muzeele religioase, instituțiile culturale, filantropice și economice, terenurile agricole, pădurile, pășunile, livezile, grădinile, hârtii de valoare și averea în numerar.

Mănăstirile sunt adevărate tezaururi ale artei, istoriei și culturii poporului nostru. Ele sunt zidite pe pământ sfințit de jertfele mari ale ctitorilor.

Starețul este dator să gestioneze corect averea mănăstirii, mobilă și imobilă, având grijă pentru toate bunurile și mai ales pentru bunurile care fac parte din patrimoniul cultural-național.

Una din laturile vieții monastice este cea de îngrijire a lăcașurilor de cult; conservarea acestora a devenit una din îndeletnicirile răsplătite cu nespuse satisfacții spirituale.

Starețul este doar administratorul bunurilor mănăstirești; de altfel este tot atât de sărac ca toți călugării care au depus voturile monahale.

Consiliul economic decide în toate cele ce privesc buna întreținere materială a mănăstirii. Conform articolului 86 din Regulamentul pentru organizarea vieții monahale „monahii nu trebuie să aibă nimic al lor propriu; ei sunt datori să aibă toate lucrurile și masa de obște“. În legătură cu bunurile materiale Sfântul Vasile indică drept normă trebuința, adică distribuirea acestora după nevoile fiecăruia.²¹

Pentru a evita ieșirile dese din mănăstire, care periclitează viața duhovnicească a monahilor, starețul trebuie să se îngrijească, acolo unde este posibil, să asigure condițiile necesare unei minime asistențe medicale, prin înființarea unor cabinete medicale, iar în cazul unor afecțiuni grave, să facă posibil accesul viețuito-rilor în clinici de specialitate.

Stareți continuatori ai Părinților din Pateric

Amintim două personalități care au marcat evoluția monahismului în țara noastră: Sfântul Paisie Velicikovski și Sfântul Calinic de la Cernica.

Continuând tradiția paisiană predanșită lui de starețul Gheorghe, fost ucenic al Sfântului Paisie, Sfântul Calinic a împăcat aceea, ca preocupare de desăvârșire personală, cu milostenia, a luptat împotriva avuției toată viața și a trăit

într-o adevărată renunțare la sine. Prin milostenia pe care o făcea, Sfântul Calinic căuta să asigure condițiile materiale pentru viața semenilor, după principiul Părinților de odinioară, care erau aspri cu ei înșiși, dar îngăduitori cu ceilalți. Prin aceasta el este un econom al mântuirii, un gospodar al lui Dumnezeu.

Bun organizator și bun constructor, oriunde ajungea, zidea biserici. A împodobit mănăstirea Cernica cu mijloace îmbelsugate de existență. Îndeletnicirile lui se întindeau pe toate treptele unei vieți complete: de la culmile contemplației tainelor lui Dumnezeu, până la buna gospodărire a tuturor celor necesare traiului pământesc al oamenilor.

Starețul de astăzi

În ultimii 20 de ani în țara noastră s-au deschis mănăstiri și schituri, iar unele au fost înființate în locuri unde nu au existat niciodată. Astăzi în România sunt mănăstiri în pădurile Carpaților, dar și în orașe. Indiferent de locul unde se află, ele trebuie să fie mărturie vie ale credinței creștine și ale rugăciunii permanente către Dumnezeu.

Monahismul actual diferă într-un fel de monahismul de odinioară, dar în esență este același. Diferă prin condițiile în care există astăzi, dar

Întregul monahism, întreaga noastră Biserică datorează enorm și decisiv, mai ales în a doua jumătate a secolului al XX-lea, duhului ziditor și normativ promovat de obștea marilor duhovnici dați de mănăstirea Sihăstria.

„Călugărul trebuie să urce permanent duhovnicește“

Sesiunea de lucrări a Sinaxei mitropolitane a stareților și starețelor din cadrul MMB a cuprins prezentarea de referat, câte unul din partea fiecărei eparhii, cât și prezentarea unui film despre precuviosul părinte Paisie Olaru de la Mănăstirea Sihăstria. De asemenea, în cele două zile ale sinaxei stareții și starețele din MMB au participat, alături de ierarhii din Moldova, la Slujba Vecerniei unită cu Litia, iar a doua zi la Sfânta Liturghie arhierescă.

În cea de a doua zi a întrunirii desfășurate la Centrul Cultural-pastoral „Sfântul Daniil Sisastrul“ din Durău, Stavrofora Lucia Chirvasă, stareța Mănăstirii Ciolpani din județul Bacău, a susținut referatul cu tema „Starețul - chivernisitor al bunurilor mănăstirești“, prezentat aici cititorilor noștri. Prezentarea a fost urmată de discuții pe tema prezentată.

Prezent la Durău, Preasfințitul Ioachim Băcăuanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Romanului și Bacăului, a apreciat faptul că Sinaxa monahală mitropolitană s-a organizat la Durău, „pentru că Muntele Ceahlău a inspirat foarte mulți călugări să trăiască plener viața în Hristos. Muntele acesta a dat totdeauna perspectiva urcușului. Călugărul trebuie să urce permanent duhovnicește. Trebuie să ne reamintim că noi, călugării,

după cum spunea un înțelept creștin, suntem «profeții Noului Testament». În calitatea aceasta, trebuie să profetim împărăția lui Dumnezeu care nu este din lumea aceasta“, a explicat Episcopul-vicar al Arhiepiscopiei Romanului și Bacăului.

Prezent la Durău, exarhul mănăstirilor din Arhiepiscopia Romanului și Bacăului, pr. arhim. Pimen Costea a declarat pentru Ziarul Lumina: „În primul rând, prin intermediul acestei sinaxe se realizează un schimb de experiență. În al doilea rând, ne putem cunoaște unii pe alții. Deși trăim în același spațiu monastic, totuși timpul și spațiul geografic sunt diferite. Particularitățile zonelor și ale mănăstirilor trebuie cunoscute și de ceilalți, în ideea că fiecare va culege ceea ce e mai bun. În mănăstirile noastre sunt și lipsuri. De aceea, spunându-le unii altora, putem să ne ferim de a face aceleași greșeli. Consider că stareții care au participat la această întâlnire au avut foarte multe lucruri de învățat, au cules ceea ce le este necesar pentru că punctele amintite și dezbătute în cadrul întâlnirii sunt puncte de poticneală în unele mănăstiri. Stareții și starețele din Arhiepiscopia Romanului și Bacăului au fost impresionați de acest mod de adunare, ei înșiși exprimând adeseori nevoia unor astfel de schimburi de experiență.“ (www.ziarullumina.ro)

monahală ortodoxă. Aceasta se datorează în mare parte stareților lor. Așa sunt mănăstirea de la Essex-Anglia, întemeiată de părintele Sofronie Saharov, mănăstirea de la Platina, California cu părintele Serafim Rose, Mănăstirea „Buna Vestire“ de la Rosiers, Franța și altele.

Trebuie să amintim aici și de Mănăstirea Antim din mijlocul Bucureștiului, un punct de rezistență în timpul perioadei comuniste, care a dat mari duhovnici țării, ținând aprinsă candela Ortodoxiei prin Sfânta Liturghie și taina spovedaniei. Nu putem vorbi de Mănăstirea Antim fără să amintim de regretatul părinte Sofian Boghiu care „a fost un om al lui Dumnezeu și al oamenilor“²² și care ne lipsește de câțiva ani. Despre acesta părintele Arsenie Papacioc de la mănăstirea Sfânta Maria din Techirghiol spunea: „pentru dânsul am o mare evlavie; în cununa părinților din veacul acesta îl plasez în cer“.

Dintre călugării timpului nostru avem grijă să nu uităm nici pe părintele Iachint Unciuleac, stareț al Putnei, și care a fost un zid de apărare a monahismului în timpul comunismului. Duhovnic renumit, „s-a făcut tuturor toate“, pentru a-i conduce cel puțin pe unii pe calea mântuirii. A păstorit în vremea când se încerca stingerea menirii religioase a mănăstirilor și păstrarea numai a laturii lor culturale, respectiv de monumente istorice. Era pregătit tot timpul, în calitate de responsabil bisericesc, pentru a păstra demnitatea credinței, a instituției conduse și de a ocroti obștea. A pus în lucrare îndemnul Mântuitorului de a fi „înțelepți ca șerpii și blânzi ca porumbelii“, și-a jertfit liniștea proprie pentru liniștea altora, mai ales că starețul și duhovnicul plâng cu cei ce plâng și se bucură cu cei ce se ridică.

Întregul monahism, întreaga noastră Biserică datorează enorm și decisiv, mai ales în a doua jumătate a secolului al XX-lea, duhului ziditor și normativ promovat de obștea marilor duhovnici dați de mănăstirea Sihăstria, care parcă se confundă cu Părintele Cleopa.

Deci monahismul athonit ce viețuiește într-un mediu propriu și cu o tradiție de o mie de ani se poate dubla astăzi de mănăstirile situate în mari comunități de creștini și roadele pot fi la fel de mari.

Ce se așteaptă de la stareții și monahii de astăzi? Nimic altceva decât ce se aștepta și în vechime. Adică omul să găsească la mănăstire liniștea pe care și-o dorește. Acest lucru se poate realiza prin sfintele slujbe de la mănăstiri, prin Taina Sfintei Spovedanii și prin discuțiile duhovnicești.

Responsabilitatea starețului

Starețul este acela care imprimă mănăstirii atmosfera specifică, desigur printr-un spirit organizatoric aparte și prin pilda vieții sale.

este același prin menirea sa. Indiferent dacă mănăstirea este în oraș sau în munți, ea are aceeași menire. Însă dificultatea viețuitorilor și a starețului din mănăstirile de oraș este mai mare.

Am spus că monahismul este același cu cel de odinioară, din vremea Sfinților Părinți, gândindu-mă la faptul că noi, monahii de astăzi trebuie să-

i luăm pe Sfinții Părinți și pe stareții de odinioară ca modele în viața noastră personală, dar ținând seama de condițiile prezentului.

Este cunoscut faptul că în țări majoritar catolice sau protestante au existat și există mănăstiri ortodoxe foarte apropiate de agitația marilor orașe și care păstrează totuși tradiția

Vrednicia de stareț este o cinste, dar și o mare responsabilitate: față de viețuitorii mănăstirii și față de Dumnezeu, pentru a face să fie împlinită legea Sa.

EVENIMENT

În cele două zile ale sinaxei stareții și starețele din MMB au participat, alături de ierarhii din Moldova, la slujba Vecerniei unită cu Litia, iar a doua zi la Sfânta Liturghie arhierescă

⁴ Ibidem, p.136.

⁵ Ibidem, p.136.

⁶ Retragerea Domnului în pustie (Matei 14, 23); chemarea Mântuitorului: „Dacă voiește cineva să-Mi urmeze...” (Matei 16,24); „Dacă vrei să fii desăvârșit, du-te, vinde averea ta și apoi urmează-Mi” (Matei 19,21); porunca Mântuitorului: „Privește-te și vă rugați ca să nu cădeți în ispită” (Matei 26,41); Rugați-vă neîncetat (I Tesaloniceni 5,17) și altele.

⁷ Tomas Spidlik, *Spiritualitatea Răsăritului creștin. III. Monahismul*, Editura Deisis, Sibiu, 2000, p.189.

⁸ Bernardin Menthon, *Sfinți și mănăstiri din Olimpul Bitiniei*, Editura Episcopiei Romanului și Husilor, 1994, p.166.

⁹ Arhid. Prof. Dr. Ioan N. Floca, *Drept canonic ortodox, legislație și administrație bisericească*, vol. 1, E.I.B.M.B.O.R., 1990, p. 311.

¹⁰ Arhim. Ioasaf Popa, op. cit., p.143.

¹¹ Sfântul Vasile cel Mare, partea a II-a, în P.S.B. 18., E.I.B.M.B.O.R., București, 1989, p. 288.

¹² Ibidem, p. 359

¹³ Ibidem, p. 359

¹⁴ Ibidem, p. 262

¹⁵ Arhim. Ioasaf Popa, *Viața monahală la Sfântul Vasile cel Mare*, Editura Anastasia, București, 2000, p. 49.

¹⁶ Regulamentul pentru organizarea vieții monahale și funcționarea administrativă și disciplinară a mănăstirilor, Editura Trinitas, Iași, 1998, p.11 și p.21.

¹⁷ Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, *Tradiție și libertate...*, op. cit., p. 80.

¹⁸ Tomas Spidlik, op. cit., p. 8.

¹⁹ Părintele Petroniu Tănase în *Sensul desăvârșirii în monahism*, colecția Comorile Pustiei 30, Editura Anastasia, București, 1999, p. 19.

²⁰ Preot prof. Ion Bria în Ibidem, p. 25.

²¹ Arhim. Ioasaf Popa, *Temeiurile...*, op. cit., p. 161.

²² *Duhovnici români contemporani, Părintele Sofian*, Editura Bizantină, București, 2007, p.223.

²³ Sfântul Ioan Scărarul, *Scara Raiului*, Editura Amarcord, Timișoara, 1997, p. 527.

²⁴ Ibidem, p. 527.

²⁵ Ibidem, p. 527.

²⁶ Ibidem, p. 528.

²⁷ Ibidem, p. 528.

²⁸ Tomas Spidlik, op. cit., p. 84.

²⁹ *Viețile, povătuirile și testamentele sfinților stareți Gheorghe și Calinic de la Cernica*, Editura Deisis, Sibiu, 1999, p.230.

➔ În gândirea Sfântului Ioan Scărarul starețul este:

a) Păstor – adică „cel care poate să grijească și să îndrepteze rătăcitele oi cuvântătoare prin bunătatea, sânguinta și rugăciunea sa”;²³

b) Cărmaci – adică „cel care este în stare să scoată corabia nu numai din furtunoasele valuri, ci chiar și din adâncul mării”;²⁴

c) Medic – adică „cel care a dobândit un trup și un suflet sănătos și care nu are nevoie să fie îngrijit de alții”;²⁵

d) Învățător – adică „cel care cunoaște adevărurile divine scrise de Dumnezeu în inima omului”;²⁶

Responsabilitatea starețului pentru cei din mănăstire este însă în măsura în care oile urmează fără încetare păstorul. În aceeași măsură va da și el răspuns înaintea Stăpânului.²⁷

Pentru a ne înțelege mai bine misiunea, recomandăm să fie citită și recită această lucrare a Sfântului Ioan Scărarul intitulată „Cuvânt către Păstor”.

Starețului nu-i este îngăduit să invoce ignoranța drept pretext în ceea ce trebuie să știe. Vrednicia de stareț este o cinste, dar și o mare responsabilitate: față de viețuitorii mănăstirii și față de Dumnezeu, pentru a face să fie împlinită legea Sa. Dacă neglijează pe una din acestea, riscă propria lui osândă și a celor din mănăstirea

respectivă, oricât de desăvârșită ar fi viața sa personală.²⁸

Atribuțiile spirituale sunt completate de cele care privesc bunurile materiale ale mănăstirii. Starețul trebuie să vegheze mereu la conservarea și păstrarea în condiții optime a bunurilor bisericești și să se străduiască a le spori pe acestea în măsura posibilităților.

Ca un far luminos într-un port maritim, starețul trebuie să vegheze, să observe și să orienteze pe cei din obștea mănăstirii pe cărările duhovniciei experimentate de Părintii de odinioară.

Prin urmare, starețul chivernisește, sau mai bine zis administrează, atât bunurile spirituale, cât și pe cele materiale, spre slava lui Dumnezeu Cel în Treime laudat și spre folosul obștii și al credincioșilor. **(Stavrofora Lucia CHIRVASE, starea Mănăstirii Ciolpani)**

¹ Pr. Stelios Papadopoulos, *Monahismul, munte greu de urcat*, Editura Sofia, București, 2004, p.20.

² Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, *Tradiție și libertate în spiritualitatea ortodoxă*, Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2004, p. 289.

³ Arhim. Ioasaf Popa, *Temeiurile vieții monahale de obște*, Editura Anastasia, București, 1998, p.5.

Cursuri de formare duhovnicească în Arhiepiscopia Romanului și Bacăului

Cu binecuvântarea Preasfințitului Episcop-vicar Ioachim Băcăuanul, Sectorul Misiune și Filantropie al Arhiepiscopiei Romanului și Bacăului a organizat la Mănăstirea „Buna Vestire” Tisa-Silvestri, în perioada 12-13 octombrie a.c., cursul de formare duhovnicească cu tema „Temeiul divin al existenței umane și taina libertății sale de acțiune”, susținut de maica Siluana Vlad, coordonatoarea Centrului de Consiliere „Sfinții Arhangheli” din Iași.

La cursul de formare de la Mănăstirea Tisa au participat 16 preoți din cadrul Eparhiei, precum și voluntari implicați în activitățile sociale desfășurate de Sectorul Misiune și Filantropie al Arhiepiscopiei Romanului și Bacăului

Seminarul duhovnicesc găzduit de Mănăstirea Tisa Silvestri a fost organizat în 6 sesiuni de lucru și a constat în abordarea psihologică și duhovnicească a problemelor sufletului, punând accent pe vindecarea lăuntrică prin Sfintele Taine și asceza proprie. Această primă întâlnire face parte dintr-un modul de șase seminarii și s-a dovedit a fi foarte folositoare, suscitând un real interes prin noua perspectivă din care au fost abordate problemele cu care se confruntă un număr din ce în ce mai mare de persoane.

La cursul de formare de la Mănăstirea Tisa au participat 16 preoți din cadrul Eparhiei noastre, precum și voluntari implicați în activitățile sociale desfășurate de Sectorul Misiune și Filantropie al Arhiepiscopiei Romanului.

Cauze și manifestări ale bolilor sufletului

Participantii au avut posibilitatea să aprofundeze cauzele și manifestările diferitelor tulburări sufletesti, precum și modul cum pot fi aceste abordate astfel încât să fie înlesnită vindecarea. Informațiile primite au adus o nouă lumină asupra cauzelor și manifestărilor bolilor sufletesti, înțelegând că multe dintre ele provin din perioada copilăriei, când comportamentul și personalitatea sunt influențate de către atitudinea adulților educatori, în special a părinților. Dacă un copil nu primește dragostea necesară de la cei în a căror grijă se află - din diferite cauze, cum ar fi: certuri, nepăsare, lipsa timpului, alcoolismul, dependența de droguri,

abuzuri de orice fel exercitate asupra copilului - acesta va suferi adevărate răni sufletesti ce-i vor influența întreaga viață. Neprimind iubire, adultul de mai târziu nu va putea iubi, nu va putea lua deciziile folositoare pentru el, nu se va putea adapta la problemele și greutățile inerente vieții, devenind dependent de suferință, de relații necorespunzătoare, de alcool sau alte substanțe ce provoacă adicție, multiplicând astfel comportamentul învățat în familia de origine. Toate acestea vor provoca multă durere, nemulțumire, tulburare, sentimentul inutilității, ducând până la dorința de sinucidere. Dificultatea majoră derivă

din faptul că aceste stări sunt, în cele mai multe cazuri dificil de controlat, dat fiind că nu sunt identificate cauzele care le provoacă.

Informații utile pentru duhovnicii de azi

Pe lângă multe alte informații foarte utile oricărui preot în pastorație, cursul de formare duhovnicească susținut de maica Siluana Vlad a mai contribuit la însușirea și aprofundarea unor metode de terapie pentru diverse afecțiuni psihice și sufletesti, toate acestea ajutând duhovnicul de azi să poată aborda noile realități cu care se confruntă societatea contemporană.

Totodată, participarea preoților la acest curs, dar și la Sfânta Liturghie la care au luat parte toți cei implicați în desfășurarea acestei acțiuni au dus la o mai bună cunoaștere și întărire a colaborării, deschizând calea unor viitoare proiecte sociale. Pregătirea continuă, la solicitarea celor interesați de acest proiect, prin organizarea unei noi sesiuni de lucru, tot la Mănăstirea Tisa, în perioada 7-8 decembrie 2010. Cea de a doua sesiune de formare duhovnicească se va desfășura sub genericul „Comunicare și comuniune în Biserică”. (pr. Marius IACOBANU, Inspector Misiune și Filantropie)

Modelul oferit de părintele Dumitru Stăniloae este acela al unei teologii trăite, „vii”, experiate prin propria viață.

IN MEMORIAM

Părintele Stăniloae - modelul teologiei trăite

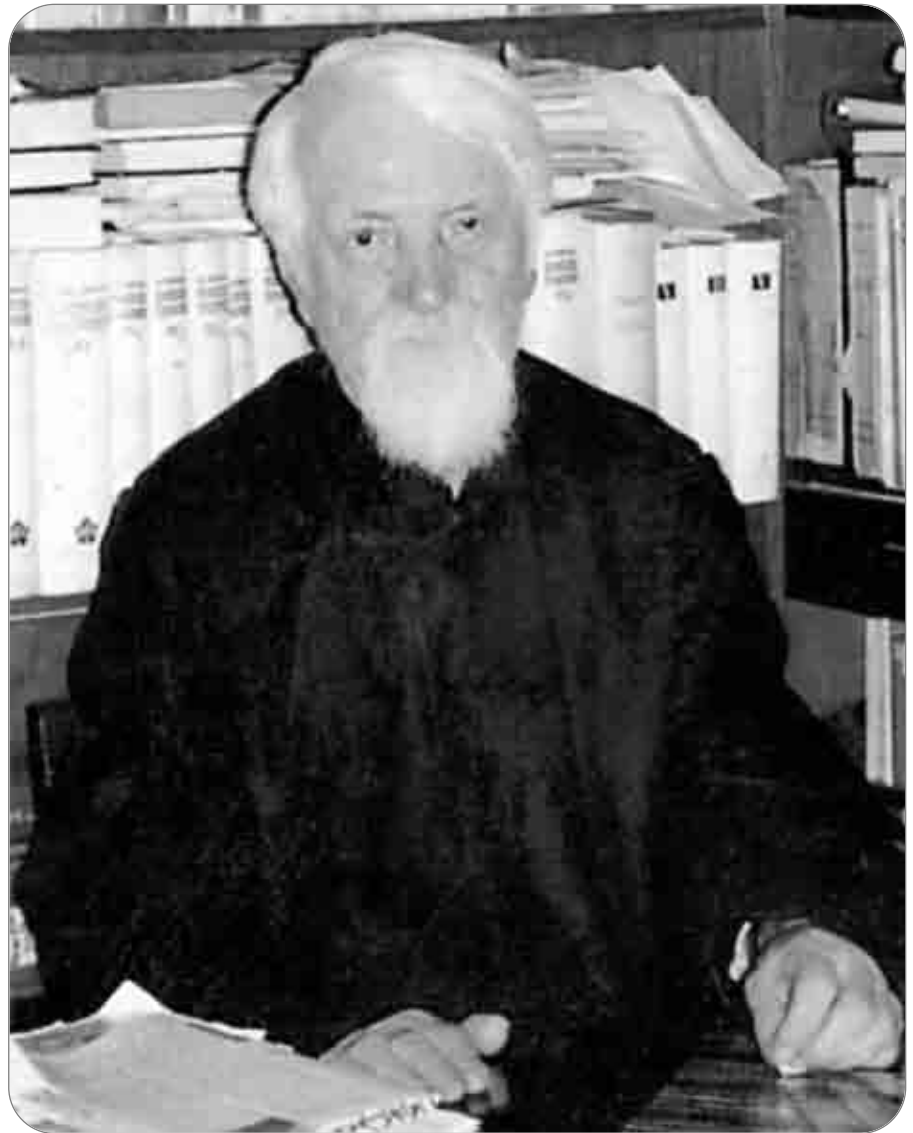
Pe 16 noiembrie a.c. s-au împlinit 107 ani de la nașterea celui care a rămas în memoria creștinătății ca unul dintre marii teologi ai Bisericii: Părintele Profesor Dumitru Stăniloae. Opera sa, prin dimensiunile monumentale, varietatea temelor abordate și stilul inconfundabil s-a impus drept model și referință în cultura teologică (dar nu numai) română și universală. (...)

Apelul permanent la Sfinții Părinți, efortul de a transpune în actualitate gândirea acestora, este, după cum mărturisește el însuși, ceea ce a marcat în mod definitiv și definitiv opera părintelui Dumitru Stăniloae: „Sfinții Părinți au fost cei care mi-au revelat profunzimea autenticei înțelegeri a lui Dumnezeu și căldura vieții întru El. Teologia și filosofia pe care le-am studiat în tinerețe mi-au dat o sensibilitate capabilă de a exprima modul de a gândi și a trăi al Părinților. Prin aceeași teologie și filosofie am luat cunoștință de problemele cu care se confruntă credința creștină de astăzi și la care am căutat răspunsul tot la Părinți. L-am găsit, dar într-o formă adâncă și mai degrabă virtuală, decât într-una concretă și actualizată a problemelor specifice omului contemporan.”⁴¹

„Gândirea Părinților e nemuritoare“

Modelul oferit de părintele Dumitru Stăniloae este acela al unei teologii trăite, „vii”, experiate prin propria viață, teologie care, deși păstrează forma filosofică a expunerii, are un conținut filocalic, scrierile sale fiind mai curând o convorbire cu Dumnezeu, decât o vorbire despre Dumnezeu. Autoritatea teologiei sale provine nu atât din forța argumentelor și expresiilor, ci mai cu seamă din intensitatea cu care a iradiat lumina cuvântului revelat, cu care L-a propovăduit pe Hristos, prin cuvânt și prin faptă, într-o epocă a secularizării, a înstrăinării omului de Dumnezeu, restaurând astfel spiritualitatea ortodoxă în dimensiunea ei constructivă de comuniune cu Dumnezeu. (...)

Înțelegând că Revelația este o sursă inepuizabilă și ireductibilă la concepte și sisteme închise, părintele Dumitru Stăniloae și-a luat libertatea personală de a se exprima, de a dezvălui propria intimitate cu Hristos, de a explica și reda în scris tainele existenței lumii în general

Pr. Profesor Dumitru Stăniloae (1903 - 1993)

și omului în special, ca persoană destinată veșniciei în Dumnezeu cel în Treime: „M-am convins că aici se află unitatea organică între gândirea patristică și gândirea care trebuie să răspundă la problemele de astăzi. Într-adevăr, gândirea Părinților e nemuritoare; ei sunt primii care au descoperit, plecând de la Evanghelie, misterul etern al persoanei și al comuniunii, pe care întreaga filosofie panteistă - atât cea precreștină a ultimelor secole, cât și religiile panteiste necreștine - nu a reușit să-l înțeleagă. Dar misterul descoperirii lor e de o complexitate inepuizabilă; atât persoanele, cât și formele comuniunii sunt totdeauna noi și trebuie să fie lămurite și exprimate mereu din nou în conformitate cu noile probleme care se pun în fiecare epocă.”⁴² (...)

Sursele acestei teologii „vii” sunt, după cum mărturisește părintele Stăniloae însuși, teologia patristică și trăirea personală a vieții prezente a Bisericii: „Teologia mea izvorăște, pe de o parte, din dialogul meu continuu cu Sfinții Părinți ai Bisericii și, pe de altă parte, din dialogul meu viu și permanent cu Dumnezeu cel în Treime prin intermediul rugăciunii și al vieții liturgice în Biserica mea strămoșească, împreună cu frații mei români și cu toți frații creștini de pretutindeni.”⁴³

Filocalia și calea spre îndumnezeire

Contactul permanent cu teologia Sfinților Părinți s-a datorat și impresionanței lucrări de

Cheia care permite înțelegerea spiritualității filocalice este, în opinia părintelui Stăniloae, distincția palamită între energiile divine necreate, care lucrează în om, și ființa divină incomunicabilă.

Primul volum al Filocaliei, care face parte dintr-o colecție de douăsprezece, la a cărei traducere românească pr. prof. Dumitru Stăniloae a lucrat 45 de ani

ortodoxă, deoarece tradiția creștină apuseană nu vorbește despre energiile necreate ale lui Dumnezeu, care lucrează în om și întăresc lucrările acestuia. Părintele Stăniloae demonstrează astfel că spiritualitatea filocalică este rod al învățaturii dogmatice a Bisericii dar, în același timp, ea fundamentează teologia Bisericii.

Un fundament filocalic pentru teologia dogmatică

traducere întreprinsă de părintele Stăniloae de-a lungul întregii sale vieți, concretizată în alcătuirea unei Filocalii românești, precum și în tălmăcirea principalelor opere ale marilor Părinți Bisericești. Motivația principală a acestui enorm travaliu de traducere a fost dată de credința sa intimă că fiecare credincios poate ajunge la unirea personală cu Dumnezeu Cel viu și personal. Care se dezvăluie omului ca lumină prin intermediul rugăciunii, umplându-l cu energiile sale, dar rămânând totuși incomunicabil în privința ființei sale, intangibil, apofatic. Scrierile filocalice sunt actuale, în opinia părintelui Stăniloae, tocmai fiindcă ilustrează importanța eforturilor personale ale omului de a înainta spre idealul desăvârșirii, spre unirea cu Dumnezeu. Traducându-le în limba română și însoțindu-le de note și comentarii pătrunzătoare, părintele Stăniloae oferă fiecăruia șansa de a descoperi cum să parcurgă drumul spre îndumnezeire, urmând exemplul Sfinților Părinți „care ne-au lăsat un adevărat program de viață pentru această înaintare.”⁴

Cheia care permite înțelegerea spiritualității filocalice este, în opinia părintelui Stăniloae, distincția palamită între energiile divine necreate, care lucrează în om, și ființa divină incomunicabilă. Dumnezeu nu e închis în El Însuși și oamenii nu sunt separați de El și între ei, abandonând propriile forțe, ci Dumnezeu lucrează în oameni și sprijină puterile lor, pentru a deveni tot mai asemănători cu El. Între Dumnezeu și oameni se realizează o comuniune care însă nu îi confundă pe aceștia cu El, iar Dumnezeu doarește să-i unească pe toți oamenii în comuniunea cu El și deci între ei. Iar dacă Dumnezeu lucrează în oameni și omul e creat după chipul Său, atunci și omul la rândul lui înfăptuiește o lucrare, înrădăcinată în natura sa, o lucrare care în mod normal se împletește cu cea a lui Dumnezeu, o lucrare prin care omul aspiră să se ridice la unirea tot mai strânsă cu El și să se îndumnezeiască. Pentru dogmatistul Dumitru Stăniloae contactul aceasta cu spiritul filocalic a fost de cea mai mare însemnătate. Prin Filocalie el descoperă cum dogmele Bisericii se leagă de viața omului, ceea ce el numește „dimensiunea duhovnicească a dogmelor”⁵, descoperă că învățătura dogmatică a Bisericii corespunde celor mai profunde nevoi și căutări ale oamenilor, Filocalia având la rândul ei o profundă bază teologico-dogmatică, mai ales una hristologică: „Modul de viață care este descris în textele filocalice este prin excelență hristologic. Este singura cale care cultivă relația și unirea dintre oameni întreolaltă și cu Hristos. Lucrarea omului nu este separată de lucrarea lui Hristos. Ceea ce înfăptuiește omul nu înfăptuiește singur, ci cu ajutorul și cu întărirea lui Hristos și a Duhului Sfânt”⁶.

Această înțelegere sinergică a vieții și lucrării omului este posibilă numai în teologia

soanele create. Astfel, Iisus Hristos, Unul cel în Treime, apare, ca și Tatăl, un Dumnezeu al dragostei și comuniunii. Această comuniune, susținută și întărită de Duhul Sfânt, care acum se odihnește peste Fiul lui Dumnezeu și ca om întrupat și înălțat la cer, are pe pământ forma Bisericii. În cadrul acestei comuniuni înțelegem și trăim toate consecințele ce revin din relația omului cu Dumnezeu și cu semenii⁷.

În această schemă și pe această bază își construiește părintele Stăniloae teologia sa, care vrea să fie o rugăciune, așa cum era de fapt teologia Sfinților Părinți. Se explică astfel accentul pus în toată opera sa pe legătura strânsă ce trebuie să existe între teologie și spiritualitate. El însuși spunea în lucrarea sa „Teologia Dogmatică Ortodoxă” că: „Teologul trebuie să participe la rugăciune și la viața Bisericii, căci teologia vrea să cunoască pe Dumnezeu din experiența lucrării Lui mântuitoare asupra oamenilor. Dar nu o va cunoaște dacă nu intră într-un raport personal de dragoste cu Dumnezeu și cu credincioșii, prin rugăciune. Deci și mai mult e teolog cel ce se roagă cu ceilalți membri ai Bisericii. Căci în dragostea lor comună față de Dumnezeu se descoperă și mai mult lucrarea mântuitoare și desăvârșitoare a iubirii Lui. În rugăciunile Bisericii, în cultul ei, respiră duhul ei unitar, e transparent orizontul ei eshatologic, ținta ei de desăvârșire în Hristos. O teologie care se hrănește din rugăciunea și viața duhovnicească a Bisericii e o teologie care redă și aprofundează gândirea și trăirea ei duhovnicească și lucrarea ei sfinitoare și slujitoare.”⁸ Aceste cuvinte ne fac să înțelegem că gândirea teologică a părintelui Stăniloae trebuie studiată, asimilată, dar mai curând trăită. Făcând așa, nu vom risca niciodată să pierdem orientarea în istorie și asemănarea cu Dumnezeu. (pr. dr. Marius POPESCU, preot slujitor la Biserica „Sf. Ioan Botezătorul” din Bacău)

¹ „O teologie filocalică”, interviu cu părintele D. Stăniloae de F. Strazzari și L. Prezzi, trad. de I. I. Ică jr. în *Mitropolia Ardealului*, anul XXXV, nr. 1, ianuarie-februarie 1990, Sibiu, p. 30;

² *ibidem*, p. 30;

³ M.-A. Costa de Beauregard, D. Stăniloae, *Mică dogmatică vorbită, dialoguri la Cernica*, Editura Deisis, Sibiu, 1995, p. 14;

⁴ *ibidem*, p. 15;

⁵ *Filocalia*, vol. II, trad. de D. Stăniloae, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1947, p. 6;

⁶ *ibidem*, p. 6;

⁷ cf. C. Coman, *Despre Teologul iubirii*, în *Scara*, revistă de oceanografie ortodoxă, București, 1996, p. 192-199;

⁸ D. Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. I, Editura Institutului Biblic și de Misiune al B.O.R., București, 1978, p. 102.

Este aproape imposibil să traduci omului modern, hrănit de publicitate, de afirmare și laudă de sine, că tot ceea ce este frumos și bun e, în același timp, și smerit.

Postul Crăciunului - călătorie spre Dumnezeu

În preajma oricărui eveniment important, fiecare om simte nevoia unui timp de pregătire, în care să-și adune forțele, ca apoi să se poată avânta în acțiune. Tot așa, înainte de o sărbătoare importantă, cum sunt și Crăciunul sau Paștele, sufletul nostru are nevoie de o pregătire spirituală temeinică, aceasta fiind postul.

Timpul postului este unul dintre momentele în care Cuvântul Domnului îi oferă creștinului o conștiință mai puternică și mai arzătoare a orientării sale în viitor.

Desigur, drumul este lung și nu întotdeauna plăcut, dar este pătruns de speranță. În această perioadă, viața creștină este pusă deseori sub semnul ispitirii și Dumnezeu poate părea indiferent, îndepărtat sau chiar absent, iar tăcerea Lui poate trezi rătăcire și tulburare. Acela care L-a ales pe Dumnezeu și se încrede în El, știe că viața sa va avea un bun sfârșit în călătoria spre mântuire.

Pocăința - redescoperirea a ceea ce avem mai profund în noi

Primul nostru avânt la început de post trebuie să fie dorința de a-L cunoaște mai bine pe Mântuitorul Hristos și învățătura Sa. Când omul își dorește foarte mult ceva, realizează lucruri pe care nu le-ar fi putut face altfel. Singura problemă este dacă noi ne dorim să facem un „lucru bun“, dacă puterea dorinței din noi este orientată spre scopuri bune și nu ne chinuim zadarnic. Dacă și creștinul dorește să facă un lucru bun, atunci acesta trebuie să fie a-L cunoaște pe Dumnezeu și a se apropia de El.

Acesta este primul simbol al pocăinței, deoarece pocăința începe cu redescoperirea naturii profunde a tuturor dorințelor: dorința după Dumnezeu și după dreptatea Lui, dorința după viața veșnică. Aceasta este prima invitație: să conștientizăm ceea ce avem cel mai profund în noi, să conștientizăm setea și foamea după Absolutul dumnezeiesc. Dacă ne abatem de la el și îl părăsim, dorințele noastre se transformă într-o misiune zadarnică. În schimb, dacă dorim îndeajuns de profund, răspunsul lui Dumnezeu va veni cu aceeași intensitate.

Credința nu poate fi doar exterioară

Al doilea nostru avânt la început de post trebuie să fie umilința sau smerenia. Să nu falsificăm sensul credinței noastre, reducând-o numai la observații externe. Cultura în care trăim azi ne însuflă permanent sensul mândriei, al mării de sine. Smerenia, individuală sau colectivă, este privită azi ca un simbol al slăbiciunii, ca ceva degradant pentru un om adevărat. Nu dorim noi oare ca orice faptă deosebită să fie cunoscută, laudată și admirată? Acela care îl caută pe Dumnezeu și contemplă creația și lucrările sale de mântuire își dă seama de măreția și smerenia divină (Filipeni 2, 5-9)

Este aproape imposibil să traduci omului modern, hrănit de publicitate, de afirmare și laudă de sine, că tot ceea ce este frumos și bun e, în același timp, și smerit. Oricine se apropie de Dumnezeu și îl cunoaște cu adevărat devine imediat părtaș la smerenia divină și este înfrumusețat de ea.

Al treilea avânt la început de post ar trebui să fie ca o reîntoarcere din exil. Suntem departe de Dumnezeu și de adevărata viață și vrem să ne întoarcem acasă. Și nu ne simțim perfect acasă în această lume pentru că în inima noastră există o dorință după o altă realitate pe care trebuie să o redescoperim. Este ușor să ne acuzăm la Taina Mărturisirii că nu am postit, că nu ne-am rugat și că am făcut alte fapte rele. Trebuie însă să ne dăm seama că am

părăsit casa Tatălui, că ne-am pierdut frumusețea sufletească, că suntem departe de adevărata casă, de adevărata viață și că ceva prețios, curat și frumos a fost rupt în structura intimă a existenței noastre.

Postul - amintirea binelui pierdut

Existența omenească descoperă aspirații nelimitate: setea de dragoste, setea de dreptate, căutarea adevărului, a libertății, a comunității și a păcii. Sunt dorințe deseori neîndestulate: cererea noastră primește ca răspuns numai fărâmituri și mici izvoare ce nu potolesc setea. Persoana lui Iisus devine izvor din care se revarsă apa Duhului, adică dragostea lui Dumnezeu care inundă inimile noastre. Și această dragoste ne-a purificat și renăscut la o viață nouă, mai înainte chiar de a putea răspunde conștiinței. Aceasta și numai aceasta este pocăința: dorința profundă de a ne reîntoarce, de a ne recăpăta căminul pierdut. Am primit atâtea daruri de la Dumnezeu și toate acestea le risipim, nu numai prin greșelile personale, ci și prin păcatul cel mai mare: îndepărtarea dragostei noastre de la Dumnezeu. Să nu uităm că postul nu înseamnă numai abținerea de la carne, ouă și lapte, ci și de la păcate. Dar Biserica și postul sunt aici ca să ne amintească ce am părăsit și ce am pierdut. Și așa cum ele ne reamintesc, noi ar trebui să găsim în noi dorința și puterea de a ne reîntoarce la viața sfântă și curată, în Duh și Adevăr. (pr. prof. dr. Constantin LEONTE)